

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!

“83 yaşlı atam ermənilərə əsir düşdü və ...”

4

“Ləyaqətimizi, ərazi bütövlüyümüzü, ədaləti bərpa etdik”

2

№ 036 (6719) 25 fevral
2023-cü il. Qiyməti 60 qəpik

31 il əvvəl törədilən Xocalı SOYQIRIMI

3

Ermənilərin qanlı cinayətinin daha bir izi: Sumqayıt hadisələri

6

Milli Məclisin iclası keçirilib, bir sıra qanun layihələri qəbul edilib

3

İnsanlar hansı ayda ən çox savab qazana bilərlər?

16

Tanınmış erməni alimi Azərbaycanın mövqeyini dəstəklədi

14

“Qərbin tələbləri Azərbaycanın zərərindədir, amma İlham Əliyev öz sözünü dedi”

Bir neçə gün əvvəl Münxen Təhlükəsizlik Konfransında İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan arasında müzakirənin nəticələrini Rusiya Müasir Dövlət İnkişafı İnstitutunun direktoru, tanınmış politoloq Dmitri Solonnikov “Moskva-Baku” portalına müsahibəsində şərh edib. Müsahibəni təqdim edirik.

16

Bu gün də istər yerli, istərsə də xarici mətbuatda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev cənablarının 59-cu Münxen Təhlükəsizlik Konfransında iştirakı və səfər çərçivəsində keçirdiyi görüşlər, müzakirələr bir daha dövlətimizin xarici siyasət kursunun çoxşaxəli əlaqələrinin uğurlu nəticəsi olduğunu yazırlar. Qeyd edirlər ki, bütün sahələrdə uğurlu nəticələr əldə edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Münxen görüşləri də diplomatik meydana növbəti siyasi qələbəsidir.

Və müstəqil xarici siyasətə malik olan bir ölkənin lideri olaraq Azərbaycan Prezidenti Münxendə təcrübəyə əsaslanan peşəkar və qətiyyətli siyasi məharətini bir daha nümayiş etdirdi. Həmçinin, Cənab İlham Əliyevin bu konfransa dəvəti və iştirakı Azərbaycanın sülh tərəfdarı olduğunun təzahürüdür. Prezident İlham Əliyev Münxendə "Dağları aşmaq? Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin qurulması" mövzusunda plenar iclasdan sonra Azərbaycan televiziya kanallarına müsahibəsində ikinci Qarabağ müharibəsindən sonra bölgəmizdə də vəziyyətin tamamilə dəyişdiyini bildirərək yeni reallıqların ortaya çıxdığını diqqətə çatdırıb: "Biz hazır olmalıyıq ki, bu reallıqlarda öz mövqeyimizi daha da gücləndirək. Bugünkü panel müzakirəsi bir daha onu göstərdi ki, bəziləri bu reallıqlarla barışmaq istəməzlər, amma məcbur olub barışacaqlar". Cənubi Qafqazda təhlükəsizliklə bağlı sualı cavablandıraraq dövlətimizin başçısı deyib: "Bugünkü panel müzakirəsi bir daha onu göstərdi ki, bəziləri bu reallıqlarla barışmaq istəməzlər, amma məcbur olub barışacaqlar. Çünki biz real dünyada yaşayırıq və bölgəmizdə gedən proseslər əlbəttə ki, yeni yanaşmaları tələb edir".

şacaqlar. Çünki biz real dünyada yaşayırıq və bölgəmizdə gedən proseslər əlbəttə ki, yeni yanaşmaları tələb edir".

DAXİLİ İŞLƏRİMİZƏ KƏNAR QÜVVƏLƏRİN QARIŞMASINA HEÇ VAXT İMKAN VERMƏMİŞİK VƏ İMKAN VERMƏYƏCƏYİK

Prezident İlham Əliyev müsahibəsində Azərbaycanın mövqeyini qapalı görüşlərdə də, rəsmi açıqlamalarda da ifadə etdiyini vurğulayıb: "Azərbaycanın mövqeyinə gəldikdə, bizim mövqeyimiz birmənalı və açıqdır". "Bu gün Dövlət katibi Blinkenin təşəbbüsü ilə keçirilmiş tədbirdə də ifadə etmişəm, biz haqqın, ədalətin tərəfdarıyıq. Daxili işlərimizə kənar qüvvələrin qarışmasına heç vaxt imkan verməmişik və imkan verməyəcəyik. Qarabağ Azərbaycandır! Bunu mən müharibədən əvvəl demişəm. Bu gün bunu təkcə mən yox, bütün dünya nəinki deyir və görür", - deyən Azərbaycan Prezidenti Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin hazırkı və gələcək vəziyyətinə də aydınlıq gətirərək Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşmasında mövqeyimizin tamamilə məntiqli olduğunu diqqətə çatdırıb: "Biz istəyirik ki, bu normallaşma tezliklə baş versin, o ədavət dövrü arxada qalsın. Əgər Ermənistan tərəfi özündə iradə və güc taparsa, əminəm ki, yaxın zamanlarda buna nail olmaq mümkün olacaqdır". Prezident İlham Əliyev Ermənistanın baş naziri tərəfindən yenə qeyri-obyektiv fikirlər səsləndirildiyini və onun yenə də öz amplualarında qaldığını deyərək bildirib ki, Azərbaycanın isə mövqeyi birmənalıdır: "Biz nəyi deyiriksə, birincisi, həqiqətə əsaslanırıq. İkincisi, mövqeyimizi

açıq bildiririk. Beynəlxalq tərəfdaşlar da bilirlər ki, biz nə istəyirik", deyən dövlətimizin başçısı onu da bildirib ki, biz imkan verə bilmərik ki, Qarabağ məsələsi hər hansı bir formada Azərbaycanla Ermənistan arasında imzalanacaq sazişə daxil edilsin: "Bunu mən bu gün cənab Blinkenin iştirakı ilə keçirilmiş görüşdə də bildirmişəm. Biz istəyirik ki, sərhədlərimiz tarixi xəritələr əsasında delimitasiya olunsun. Bunun da tarixi məntiqi var. Biz istəyirik ki, Ermənistan bizə qarşı ərazi iddialarından əl çəksin və normallaşma olsun. Ermənistan nə istəyir? Biz bunu başa düşə bilmirik. Gah deyirlər ki, onlar Laçın-Xankəndi yolunda baş verən hadisələrə

ümumiyyətlə heç bir münasibət bildirməyəcəklər, bu, onlara aid məsələ deyil. Gah deyirlər ki, onlar dırnaqarası "Dağlıq Qarabağ problemi" ilə məşğul olmaq istəyirlər. Ona görə onlar özləri üçün bunu müəyyən etməlidirlər və düzgün tələffüz etməlidirlər, xarici tərəfdaşlara da öz mövqeyini, - əgər o mövqə varsa, - çatdırmalıdırlar".

ümumiyyətlə heç bir münasibət bildirməyəcəklər, bu, onlara aid məsələ deyil. Gah deyirlər ki, onlar dırnaqarası "Dağlıq Qarabağ problemi" ilə məşğul olmaq istəyirlər. Ona görə onlar özləri üçün bunu müəyyən etməlidirlər və düzgün tələffüz etməlidirlər, xarici tərəfdaşlara da öz mövqeyini, - əgər o mövqə varsa, - çatdırmalıdırlar".

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNİN MÜNXYENDƏN NÖVBƏTİ MESAJI

Göründüyü kimi, "Bu gün Qarabağ münasibəti keçmişdə qaldı, Azərbaycanda artıq "Dağlıq Qarabağ" adında inzibati ərazi vahidi yoxdur", - deyən Prezident İlham Əliyev ona da aydınlıq gətirərək bildirmişdir: "Prezidentin 2021-ci il 7 iyul tarixli Fərmanı ilə biz Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi zonalarını yaratmışıq. Fürsətdən istifadə edərək, mən BMT-yə üzv dövlətləri və BMT Katibliyini ərazilərimizə istinad edərkən hüquqi cəhətdən mövcud olmayan, siyasi baxımdan qərəzli və manipulyasiya xarakterli adların istifadəsinə yol verməməyə çağırıram".

Prezident İlham Əliyevin Qarabağın Azərbaycana məxsus olması ilə bağlı söylədiyi, təkzibolunmayan faktlara əsaslanan tarixi həqiqətlər qarşısında Paşinyanın əsl erməni xislətinə xas olan eramızdan əvvəlki dövrə mütəəssir və dolaylı ekskursu və digər sayıqlamaları beynəlxalq auditoriyanı və dünya ictimaiyyətini çaşdırmaq cəhdindən başqa bir şey deyildi. Əgər Paşinyan həqiqətən də Qarabağın ermənilərə məxsus olduğunu təsdiq edən hər hansı bir fakta, sənədə malik olsaydı, mütləq şəkildə bunu açıqlayardı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Münxendə keçirilən "Dağları aşmaq? Cənubi

"Ləyaqətimizi, ərazi bütövlüyümüzü, ədaləti bərpa etdik"

Qafqazda təhlükəsizliyin qurulması" mövzusunda keçirilən plenar iclasda çıxışında bildirdi ki, artıq "Dağlıq Qarabağ" ifadəsi etibarlı deyil: "Diqqətinizə çatdırım ki, "Dağlıq Qarabağ" ifadəsi daha etibarlı deyil. Ümumiyyətlə, bu, rus sözləridir. "Naqorno" sözünün mənası dağlıq deməkdir".

Dövlətimizin başçısı, həmçinin Paşinyana mesajını da ünvanladı: "Mən də deyə bilərəm ki, Ermənistan Azərbaycan ərazisinin 20 faizini işğal edib, beynəlxalq hüquq pozub və 27 il ərzində BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini yerinə yetirməyib. Onlara qarşı da heç bir sanksiyalar da tətbiq edilməyib". Azərbaycan Prezidenti, həmçinin söyləyib ki, biz döyüşməyə məcbur olduq: "Biz gözləyirdik ki, BMT Təhlükəsizlik Şurası öz qətnamələrinə hörmət edəcək. Lakin biz gördük ki, heç bir irəliləyiş yoxdur. Ümumi bir fikir yaranmışdı ki, bu münasibətə dondurulub. Beləliklə, biz sübut etdik ki, münasibətə dondurulmayıb. Biz döyüşməyə məcbur olduq. Ləyaqətimizi, ərazi bütövlüyümüzü, ədaləti bərpa etmək və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini yerinə yetirmək üçün 3 min insanın həyatını qurban verməli olduq". Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, bu gün 1 milyon azərbaycanlının evsiz-əşiksiz qoyulması, 67 məsciddən 65-nin dağıdılması, yadplanetlilərin əməli deyil. Bunu bizim torpağı işğal edən qonşularımız törədiblər, onlar bu torpağı mürdarlayıblar. İndi biz onları artıq oradan qovandan sonra onlar ədalətli olmağa çağırırlar. Onlar, - bizim ərazilərimizi 30 il ərzində işğal edənlər, - bizi işğalçılıqda təqsirləndirirlər. Dövlətimizin başçısı onu da əlavə edib ki, 2020-ci il noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatın faktiki olaraq Ermənistanın kapitulyasiya aktı olmasını unutmaq lazım

deyil. Bu yerdə erməni siyasətçi, «Erməni Milli Konqresi»nin sədr müavini Levon Zurabyan Paşinyanın Münhendəki boşboğazlığı haqda dediyini xatırlatmaq istərdim: "Münhen konfransında Paşinyanla İlham Əliyev arasında gedən debata dəhşətlə baxdım. Ermənistan liderlərinin Levon Ter-Petrosyandan başlayaraq Robert Köçeryana, Serj Sarkisyanaya və nəhayət Nikol Paşinyana qədər təkamülünü müşahidə etsəniz, Ermənistanın növbəti liderinin pitekanthrop (Yava adasında yaşayan meymuna bənzər insan) olacağı fikrini rədd etmək çətindir".

Levon Zurabyan onu da bildirib: "İlham Əliyev Ruben Vardanyan Qarabağı təmsil etdiyi müddətdə ermənilərlə danışıq aparmayacağını deyəndə Paşinyan susdu və Laçın dəhlizinin blokadasının olmamasını təkzib etmək üçün birçə tutarlı arqument gətirə bilmədi. Ancaq İlham Əliyevin Qarabağda 64 məscidin dağıdılması ilə bağlı açıqlamasına cavab vermək qərarına gələndə məlum oldu ki, kaş Paşinyan bu ittihama ümumiyyətlə cavab verməyeydi". Göründüyü kimi, Qalib liderimiz, Prezident İlham Əliyev yenə də sözü və əməli ilə tarix yazdı. Onun cəsarətli çıxışı həm Paşinyana, həm erməni diasporuna, həm də onların havadarlarına olan xəbərdarlıq idi. Bu, dünya erməniliyinin əsrlərdir dünyanı aldatmaq siyasətini ifşa edən addım olmaqla yanaşı, informasiya müharibəsində Ermənistanın mövqelərinə endirilmiş sarsıdıcı zərbə oldu. Və bütün bu nailiyyətlər bir daha Prezident İlham Əliyevin dünya siyasətindəki yüksək nüfuzunu təsdiq etməklə, Münxen Təhlükəsizlik Konfransı Azərbaycan diplomatiyasının növbəti zirvəsi oldu.

RƏFIQƏ KAMALQIZI

Milli Məclisin iclası keçirilib, bir sıra qanun layihələri qəbul edilib

Dünən Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə Milli Məclisin 2023-cü ilin yaz sessiyasında növbəti plenar iclası keçirilib. Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova Birinci Qarabağ müharibəsinin gedişində erməni şovinistlərinin xalqımıza qarşı bir sıra soyqırımı cinayətləri törətdiklərini bildirib. Qeyd edib ki, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı şəhərində törədilmiş soyqırımı aktı isə XX əsrdə insanlığa qarşı törədilmiş ən ağır cinayətlərdən biri olub. 613 nəfər dinc azərbaycanlı milli mənsubiyyətinə görə vəhşicəsinə qətlə yetirilib, 487 nəfər şikəst edilib, 1275 sakin girov götürülərək amansız işgəncələrə məruz qalıb. Girov götürülənlərdən 150 nəfərin, o cümlədən 68 qadının və 26 uşağın taleyi isə bu günədək məlum deyil.

Xocalı şəhərində, digər yaşayış məntəqələrində erməni şovinizminin, vəhşiliyinin qurbanı olmuş soydaşlarımızın xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib, onlara Allahdan rəhmət diləkləri ifadə olunub.

Gündəliyin təsdiqindən sonra iclasda cari məsələlərin müzakirəsi aparılıb. Cari məsələlərdə komitə sədri Ziyafət Əsgərov, deputatlar Kamal Cəfərov, Elnur Allahverdiyev, Fazil Mustafa, Elman Məmmədov, Naqif Həmzəyev, Elman Nəsirov, Bəhrüz Məhərrəmov, Sahib Aliyev, Afət Həsənova, Vahid Əhmədov çıxış ediblər.

Deputatlar Xocalı soyqırımını ermənilərin tarix boyu azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdikləri etnik təmizləmə və işğalçılıq siyasətinin ən qanlı səhifələrindən biri kimi xarakterizə ediblər, Xocalı soyqırımının beynəlxalq arenada tanıtılması ilə bağlı fikirlərini bölüşüblər. Deputatlar, həmçinin Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin Ermənistan tərəfinin Azərbaycana qarşı verilməmiş vəsatətini rədd edən qərarını şərh ediblər, Laçın dəhlizindən qeyri-humanitar məqsədlər üçün istifadə olunmasının qarşısının alınması, Türkiyədə baş vermiş dəhşətli zəlzələnin qurbanlarına yardımların göstərilməsi, Azərbaycanda tikililərin zəlzələyə davamlılığının artırılması və vətəndaşları narahat edən digər aktual məsələlərin həlli ilə bağlı qeydlərini və təkliflərini səsləndiriblər.

Cari məsələlərin müzakirəsindən sonra Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova bildirib ki, iclasın gündəliyinə 27 məsələ daxil edilib və ilk iki məsələ Milli Məclisin qərar layihələridir. Sədr gündəliyin birinci məsələsi - Səadət İnaşev qızı Bəktəşinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi ilə bağlı məlumat vermək üçün Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komite-

sinin sədri Əli Hüseynliyə söz verib.

Əli Hüseynli Səadət Bəktəşinin peşəkarcılığını və işinə məsuliyyətlə yanaşmasını, həmçinin zəngin iş təcrübəsini qeyd edərək, onun Naxçıvanda həyata keçirilən məhkəmə-hüquq islahatlarının dərinləşməsinə öz töhfəsini verəcəyinə inandığını deyib. S.İ.Bəktəşinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərar layihəsi səsə qoyularaq qəbul edilib.

Gündəliyin ikinci məsələsini müzakirəyə təqdim edən sədr bildirib ki, indi də Milli Məclis qanunvericiliyə uyğun olaraq bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsini dinləyəcək. O, illik məruzəni təqdim etmək üçün ədliyyə nazirinin müavini Vilayət Zahirova söz verib.

Məruzəni diqqətə çatdıran nazir müavini ölkəmizin 2022-ci ildə də Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə inkişaf yolunu davam etdirdiyini vurğulayıb. Ölkədə həyata keçirilən quruculuq işlərində, infrastruktur layihələrində, həmçinin post-konflikt tədbirlərində Azərbaycan bələdiyyələrinin də yaxından iştirak etdiyini deyən nazir müavini ötən dövrdə yerli özünüidarəetmə orqanlarının Vətən müharibəsi veteranlarının və şəhid ailələrinin çoxsaylı müraciətlərinin təmin olunması, şəhidlərimizin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi istiqamətində gördüyü işlərdən danışıb.

Vilayət Zahirov 2022-ci ildə də bələdiyyələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üzrə aparılan işlərdən söz açıb, dövlət başçısının təsdiq etdiyi "Korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair 2022-2026-cı illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nda nəzərdə tutulduğu kimi, yerli özünüidarəetmə sisteminin

müasir innovativ cəmiyyətin tələblərinə uyğunlaşdırılması üzrə tapşırıqların icrası istiqamətində zəruri tədbirlərin görüldüyünü bildirib. Sonra parlamentin Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov məsələ ilə bağlı komitənin rəyini təqdim edib.

O bildirib ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin qurub yaratdığı, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla inkişaf edən müasir Azərbaycanda 2022-ci ildə də regional idarəetmə sahəsində mühüm tədbirlər həyata keçirilib. Qeyd olunub ki, bələdiyyə qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi sayəsində bu sahədə müəyyən uğurlar əldə olunub. Diqqət çəkən məsələlərdən biri də bələdiyyə fəaliyyəti ilə bağlı müraciətlərə, xüsusilə şəhid ailələrinin, müharibə iştirakçılarının müraciətlərinə daha həssas yanaşılmasıdır. Komitə sədri bildirib ki, bələdiyyələrdə aşkarlıq və hesabatlılığın təmini, yerli özünüidarəetmədə rəqəmsal infrastrukturun təkmilləşdirilməsi məsələləri də diqqətdən kənar qalmayıb.

Sənədin müzakirəsində komitə sədri Hicran Hüseynova, deputatlar Rəşad Mahmudov, Kamran Bayramov, Razi Nurullayev, Aydın Mirzəzadə, Səbinə Xasayeva, Rauf Əliyev, Azər Badamov məruzənin əhatəli hazırladığını bildiriblər, bələdiyyələrin fəaliyyətinin səmərəliliyinin və onların maliyyə dayanıqlığının artırılması kimi məsələlərlə bağlı fikirlərini açıqlayıblar.

Ədliyyə nazirinin müavini Vilayət Zahirov deputatların səsləndirdikləri sualları cavablandıraraq, qaldırılan bezi məsələlərə aydınlıq gətirib. Müzakirələrin yekununda bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsi nəzərə alınıb. Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlararası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov rəhbərlik etdiyi komitənin məsələ ilə bağlı müsbət rəy verdiyini və sənədin Azərbaycanın Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi ilə əməkdaşlığını yeni səviyyəyə qaldıracağını bildirib.

Məsələ ilə bağlı komitə sədri Siyavuş Novruzovun və deputat Fəzail Ağamalının səsləndirdiyi qeydlərə Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlararası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov münasibət bildirəndən sonra qanun layihəsi qəbul edilib.

Sonra Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova bildirib ki, gündəliyin növbəti on iki məsələsi üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. Növbəti iki məsələ isə ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub və mahiyyətə bir-birinə yaxın olan qanun layihələridir.

Dördüncü məsələ olan Mülki Məcəllədə dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi (üçüncü oxunuş) barədə Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli məlumat verib. O bildirib ki, layihə mülki hüququn institutu olaraq borc müqaviləsi və onun tərkib hissəsi olan kredit müqaviləsi üzrə münasibətlərin mülki qanunvericilik çərçivəsində tənzimlənməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi məqsədilə hazırlanıb. İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin birinci müavini Əli Məsimli komitənin qanun layihəsi ilə bağlı müsbət rəy verdiyini söyləyib.

Beşinci məsələ olan və "Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" qanun layihəsinə uyğun olaraq hazırlanan - Ailə Məcəlləsində, "Kredit ittifaqları haqqında", "Tütün və tütün məmulatı haqqında", "Banklar haqqında" və "Bank olmayan kredit təşkilatları haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi (üçüncü oxunuş) ilə bağlı Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri Hicran Hüseynova məlumat verib. O, bildirib ki, qanun layihəsi ilə bağlı komitəyə heç bir tək-

lif və irad daxil olmayıb.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini Əli Məsimli və Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzayev sənədlə bağlı komitələrinin müsbət rəylərini səsləndirəndən sonra hər iki qanun layihəsi ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib. Gündəliyin 6-cı məsələsi olan "Fövqəladə vəziyyət haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi (üçüncü oxunuş) ilə bağlı Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafət Əsgərov məlumat verib. Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda səsə qoyularaq qəbul edilib.

Sonra 7-ci məsələ - "Dövlət qulluğu haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə (üçüncü oxunuş) qanun layihəsi ilə bağlı Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Nizami Səfərov məlumat verib. Bildirilib ki, layihə iki oxunuşda qəbul edilib və sənədin mətninə dəyişiklik olunmayıb. Bu qanun layihəsi də üçüncü oxunuşda qəbul edilib. Milli Məclisin sədri bildirib ki, gündəliyin növbəti iki məsələsi ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə daxil olub və mahiyyətə bir-birinə bağlı olan qanun layihələridir, hər iki məsələyə də Aqrar siyasət komitəsində baxılıb.

Beləliklə, üçüncü oxunuşda müzakirəyə çıxarılan Torpaq Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında və "Torpaq icarəsi haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihələri ilə bağlı Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzayev məlumat verib. O, bu qanun layihələrinin ikinci oxunuşu haqqında danışıb və sənədlərin mətnində dəyişikliyin aparılmadığını bildirib. Sonra qanun layihələri ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova deyib ki, növbəti üç - 10-cu, 11-ci və 12-ci məsələ də ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə parlamente daxil olub və mahiyyətə bir-birinə bağlıdır. O, qeyd edib ki, hər üç məsələyə - Gömrük Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında (üçüncü oxunuş), Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında (üçüncü oxunuş) və "Dövlət rüsumu haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə (üçüncü oxunuş) qanun layihələrinə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılıb.

Komitə sədrinin müavini Əli Məsimli qanun layihələrindəki dəyişikliklərlə bağlı məlumat verərək sənədlərdə nəqliyyat sahəsində beynəlxalq yükdaşımalarda təkmilləşdirilməsi, təhlükəli yüklərin vergidən azad olunması, kvotadan kənar verilən icazə blankları üçün tələb olunan dövlət rüsumlarının ləğvi kimi məsələləri şərh edib. Hər üç qanun layihəsi ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Sahibə Qafarova növbəti iki məsələnin də ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə daxil olduğunu və bir-birinə bağlı olduğunu söyləyib. O bildirib ki, 13-cü və 14-cü məsələlərə - "Avtomobil nəqliyyatı haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə (üçüncü oxunuş) və "Dövlət rüsumu haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə (üçüncü oxunuş) də İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılıb. Qanun layihələri ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Qiymətli kağızlar bazarı haqqında" qanuna təklif olunan yeni 28.4-cü maddədə isə bildirilir ki, dövlət qiymətli kağızlarına və ya paylarının (səhmlərinin) 51 və daha artıq faizi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin investisiya qiymətli kağızlarına malik olmaqla, Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti və ya daimi yaşamaq üçün icazə almış əcnəbilərin və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslərin investisiya qiymətli kağızları, o cümlədən dövlət qiymətli kağızlarına barədə məlumatlar müvafiq icra hakimiyyəti orqanına Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş hallarda verilir. Deputat Rüfət Quliyev bezi qeydlərini səsləndirdikdən sonra qanun layihələri ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib. Daha sonra bir sıra qanun layihələri də geniş müzakirə edilərək qəbul edilib. Bununla da Milli Məclisin iclası başa çatıb.

 XOCALI ŞAHİDİ İLƏ
MÜSAHİBƏ

“83 yaşlı atam ermənilərə əsir düşdü və ...”

26 Fevral 1992

XOCALI soyqırımını unutma!

Xocalı soyqırımının canlı şahidi və şəhid ailəsinin üzvü İman Allahverdiyevin SİA-ya verdiyi müsahibəsini təqdim edirik:

- Xocalı faciəsi baş verən günü necə xatırlırsınız?

- Mən 1959-cu ildə Xocalıda doğulmuşam. Orada yaşayıb boya-başa çatmışam. Xocalıda orta məktəbi bitirib, ali məktəbə daxil olub Xankəndinə təyinatla mühəndis kimi çalışmağa getmişəm. Qarabağ hadisələri başladığı ilk gündən olayların içində olmuşam. Baş verən hadisələr hər bir Xocalı sakininin beynində həkk olunduğu kimi ancaq güllələnmiş günahsız körpələr, qadınlar, işgəncəyə məruz qalmış qocalar və digər insanlarla yadda qalıb. Bunları xatırlamaq çox ağrıdır.

Ermənilərin ruslarla birlikdə törətdikləri vəhşiliklər, işgəncələr, insanların əsir

götürülməsi dəhşətdir. Bu heç bir dünya miqyasında yoxdur. Bir çox əsirlərdən hələ də bir xəbər yoxdur. Bizim gözümüz hələ də yoldadır.

- Necə oldu Bakıya gəldiniz?

- Orada bir çox axtarışlar etdik. Həmçinin, hər gələn Xocalı sakini, əsirlikdə olan sakilər, Füzuli rayon ərazisindən qaçıb gələn və s. insanlarla uzun söhbətlər etdik ki, bəlkə bizimkilərdən xəbər ala. Sonra ümidimiz tükəndi.

Bir müddət yaxınlarımızın evində yaşadım. Daha sonra isə Bakıya gəldik. İlk olaraq bizi bir düşərgədə yerləşdirdilər. Hal-hazırda Bakıda Mərdəkan qəsəbəsində yerləşən Qaranquş sanatoriyasında məskunlaşmışım.

- Xocalı sakinlərindən kimlərə əlaqə saxlayırsınız?

- Mütəmadi olaraq qonşularımız, orta məktəb yoldaşlarımız, Xocalı faciəsini gözləri ilə görmüş insanlarla müəyyən tədbirlər və yas-toy mərasimlərində görüşürük. Bilirsiniz ki, xocalılar Azərbaycanın 70 rayonuna səpələnib. Yeni, o vaxtlar orada məskunlaşmışlar və hamısı birlikdə deyil. Əsas məs-

kunlaşma yerləri isə Mərdəkandır. Əvvəllər daha sıx-sıx zəngləşirdik. İndi isə insan bir az yaşa dolduqca çalışır uşaqlıq dostları ilə daha çox görüşsün. Onlarla görüşdükcə nostalji hisslər yaşayırsan.

- Soyqırım qurbanları arasında ailə üzvlərinizdən varmı?

- Bəli, atam erməni vandallarına qarşı son günə qədər mübariz oldu. Hətta mən nə qədər təkid etsəm də, o öz yerini-yurdunu tərk etmədi və 83 yaşında Ağdamın kəndinə yaxın olan Dəhraz kəndi yaxınlığında onlara əsir düşdü. Atam 83 yaşında qarlı-çovğunlu gündə bu yerə kimi gəlib çıxmışdı.

Onu da qeyd edim ki, atam Böyük Vətən müharibəsində almanların ölüm düşərgəsində olmuşdu və oradan sağ-salamat gəlmişdi. Lakin ermənilərin əlinə keçdikdən sonra ondan heç bir məlumat ala bilmədik.

- Yaxınlarınız arasında əsir və itkin düşən olub?

- Bacımın birinin qızı Heyran, iki uşağı və həyat yoldaşı erməni vandallarının əlinə əsir düşdü. Onlardan da heç bir xəbər yoxdur. Heyranın cəmi bir oğlu olan Mehdi

babasının qucağında sağ-salamat gəlib çıxdı. Bu uşaq hər iki valideynini itirdi.

Daha sonra, digər bacımın nəvəsi universiteti yarıda qoyub Xocalıya gəlmişdi ki, "Mən öz yurduma gedəcəyəm". O da Xocalı faciəsinin qurbanı olaraq ermənilərə əsir düşdü. Qayınatam da əsir düşmüşdü, lakin dəyişdirilib gəldi. O, ölümcül vəziyyətdə gəldi və dəhşətli işgəncələr görmüşdü.

Daha sonra, iki qayınım əsir düşmüşdü. Onlardan biri döyüşçü kimi, digəri isə 9 yaşında erməni vandallarına əsir düşmüşdü. O soyuqdan donmuşdu və ermənilərin əlinə həyatının son günlərini yaşayırmış.

Başqa yaralananlar da var idi. Bacım oğlu döyüşdə iki yerdən yaralanıb ölmüşdü. Bacımın yoldaşı da yaralanıb öldü. Daha sonra dayım oğlu var ki, Rustəmiz Füzuli Azərbaycanın Milli Qəhrəmanıdır.

- Doğulduğunuz yerdən didərgin düşmək nə qədər acı bir hissdir?

- Çox acı bir hissdir. Heç vaxt təsəvvürümüzlə belə gətirməzdik ki, belə bir faciə yaşayaq. Atam son günə qədər bu hisslərlə yaşadı ki, "Heç vaxt belə bir şey ola bilməz". Amma anam bunu bilir və hiss edirdi. O bunu tam dəqiqliklə deyirdi.

- Faciədən qurtulduğunuza görə kimə borclusunuz?

- Birinci Allahıma borcluyam ki, bu gün sağ-salamatıq. Anam həmin vaxt bizə çox təzyiqli göstərirdi ki, körpələri buradan çıxardın ki, faciə qurbanları olmasınlar. Yoxsa o körpələr də atam kimi qurban olacaqdı.

- Hazırda nə işlə məşğulsunuz?

- Hazırda Mərdəkan qəsəbəsində Xocalı İcra Hakimiyyətinin nümayəndəsiyəm. Sağlamlığımda problem olduğu üçün başqa işlərlə məşğul ola bilmirəm. 64 yaşım var və yaş öz işini görür. Xeyli müddət Xəzər rayonunda Məntəqə Seçki Komissiyasının üzvü olmuşam.

- Xocalıya qayıtmaq istəyirsiniz?

- Əlbəttə ki, qayıtmaq istəyirdim. O yerləri bir daha görmək arzusundayam. Bu hadisə mənə elə bir iz qoyub ki... Burada doğulan xocalılı uşaqlar var ki, onlar bu acıları bizim kimi hiss edə bilməz. Onlar yalnız torpaqların azad olunması ilə bağlı fikirlər söyləyə bilirlər. Lakin faciəni görən insanlar daha çox torpaq atəşi ilə yanır.

Bizim bütün torpaqlarımız erməni vandallarından təmizlənməlidir. Dövlətimiz və Prezidentimiz bu istiqamətdə işlər aparır. Mən Xocalıda böyük bir abidənin qoyulmasını istəyirdim. Elə bir abidə ucaldılmalıdır ki, bizim başımıza gələn faciəni tam əks etdirsin.

Ayşən Vəli

Müstəqil Azərbaycan ulu öndərimizin şah əsəridir!

YAP Veteranlar Şurasının üzvlərinin gənclərlə növbəti görüşü keçirilib

"Heydər Əliyev İli" çərçivəsində fevralın 24-də Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Veteranlar Şurasının üzvlərinin gənclərlə növbəti görüşü keçirilib. Tədbirdə YAP-ın Yasamal rayon təşkilatının üzvü olan fəal gənclər iştirak ediblər.

Əvvəlcə Dövlət Himni səsləndirilib. Sonra ulu öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin, eləcə də qardaş Türkiyədə təbii fəlakət nəticəsində həlak olanların əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP

Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində ölkəmizdə silsilə tədbirlərin keçirildiyini deyib. O qeyd edib ki, Heydər Əliyev irsinin öyrənilməsi üçün partiyanın veteran üzvlərinin gənclərlə görüşü çox əhəmiyyətlidir.

Çıxış edən YAP Veteranlar Şurasının sədr müavini, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Sədaqət Qəhrəmanova "Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının çoxşaxəli tədbirlərə start verdiyini xatırladı. Bunlardan biri də YAP Veteranlar Şurasının üzvlərinin gənclərlə görüşlərinin keçirilməsidir. Məqsəd dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin əbədiyaşar ideyalarının gənclərə aşılmasıdır. Çünki Azərbaycanın müasir tarixi, ölkəmizin inkişafı bilavasitə Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun sözlərinə görə, Ulu Öndər hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə respublikamız və xalqımız üçün müstəsna xidmətlər göstərmiş, həmin dövrlərdə bütün sahələr inkişaf edib. S.Qəhrəmanova deyib ki, ölkəmizdə gənclər siyasətinin əsası ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub və bu siyasəti Prezident İlham Əliyev uğurla davam etdirir. Qazanılan bütün uğurların əsasında Heydər Əliyev siyasəti dayanır.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü, AMEA-nın Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun direktoru Misir Mərdanov ölkəmizin gələcək inkişafında gənclərin rolunu vurğulayıb. O qeyd edib ki, gənclər ulu öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi yolla getməlidir. Çünki bu yolun alternativini yoxdur. M.Mərdanov bildirib ki, millətinin və dövlətinin ali mənafeyini öz fəaliyyətində daim təməl prinsip kimi qəbul edən Ümummilli Lider bugünkü müstəqil Azərbaycanın banisidir. Ulu Öndərimizin həyatı daim mübarizələrdə keçib və bu mübarizələrdə qalib gəlib. Ona görə də Ulu

Öndərimizin həyat və fəaliyyəti gənclərimiz üçün nümunədir.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü, professor Şahlar Əsgərov çıxışında bildirib ki, ulu öndər Heydər Əliyev bütün həyatını Azərbaycanın inkişaf və tərəqqisinə həsr edib. Onun sözlərinə görə, müstəqil Azərbaycan ulu öndərimizin şah əsəridir. Ş.Əsgərov hələ sovetlər hakimiyyəti dövründə Heydər Əliyev tərəfindən minlərlə gəncin keçmiş ittifaq respublikalarının ali məktəblərinə göndərilməsini, Naxçıvanski adına hərbi liseyin yaradılmasını, 1993-cü ildə respublikamızın məhv olmaq təhlükəsindən xilas edilməsini müasir tariximizin ən mühüm hadisələrindən biri kimi səciyyələndirib. 1990-cı illərin əvvəlində öl-

kədə müəkkəb proseslərin baş verdiyini deyən Ş.Əsgərov bildirib ki, respublikamızda hökm sürən qeyri-sabitlik, tənəzzül ziyalıları ciddi narahat edirdi. Hər kəs bildirdi ki, Azərbaycanı Heydər Əliyev kimi böyük dövlət xadimi xilas edə bilər. Belə bir şəraitdə "91-lər" kimi tanınan bir qrup ziyalı olaraq vəziyyətlə əlaqədar Heydər Əliyevə müraciət etdik. Heydər Əliyev bu müraciətə bir neçə gün sonra cavab verdi. Həmin cavab məktubu Azərbaycanın gələcəyinə baxış idi. Heydər Əliyevin həm də mənəviyyət adamı olduğunu deyən Ş.Əsgərov Ulu Öndərimizin müdrik kəlamlarından nümunələr də söyləyib. Daha sonra gənclərin çoxsaylı sualları cavablandırılıb.

İsmayıllıda gənc partiya fəalları Heydər Əliyev Mərkəzini ziyarət ediblər

"Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatı tərəfindən hazırlanan və idarə Heyətinin qərarı ilə təsdiqlənən Tədbirlər Planı çərçivəsində Ulu Öndərin zəngin dövlətçilik irsinin, əbədiyaşar ide-

yalarının öyrənilməsi və yeni nəsələ aşılması, xalqımız və dövlətimiz qarşısında misilsiz xidmətlərinin geniş ictimaiyyətə çatdırılması məqsədilə ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir.

2023-cü il fevralın 24-də YAP İsmayıllı rayon təşkilatı tərəfindən gənc partiya fəallarının iştirakı ilə rayon Heydər Əliyev Mərkəzinə ekskursiya təşkil olunub. Əvvəlcə ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsi ziyarət olunub, önünə gül

dəstələri qoyulub, Ulu Öndərin əziz xatirəsi dərin ehtiramla anılıb.

Mərkəzdə gənclərə müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı, ümummilli lider Heydər Əliyevin zəngin həyat yolu və müstəsna fəaliyyəti haqqında geniş məlumat verilib, gənclər eksponat, fotosəkil və kitablarla tanış olublar. Daha sonra Heydər Əliyev Mərkəzində Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətindən bəhs edən sənədli film nümayiş etdirilib.

Ermənilərin qanlı cinayətinin daha bir izi: Sumqayıt hadisələri

Tariximizdə çox hadisələrə şahidlik etmişik. Qanlı müharibələrə, terrorlara, soyqırımlara, daha nələrə, nələrə. Onların sırasında Sumqayıt hadisələri də var. Artıq həmin hadisədən bizi 35 illik zaman ayırır. Sumqayıt hadisələri erməni millətçiləri tərəfindən 1988-ci il fevralın 27-dən 28-nə keçən gecə törədildi. İğtişələr nəticəsində 32 nəfər öldü. Onlardan 26-sı erməni, 6-sı azərbaycanlı olub. 1988-ci ilin fevralın 28-də baş vermiş bu hadisələr SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin erməni millətçiləri ilə birgə Azərbaycana qarşı təşkil etdiyi və həyata keçirdiyi təxribatların növbəti tərkib hissəsi idi.

Belə

ki, aksiyanın təşkilatçıları şəhərdə iğtişələr törətmək üçün süni şərait yaradaraq gənclərə, xüsusən, texniki peşə məktəblərinin şagirdlərinə spirtli içkilər, içərisi əvvəlcədən narkotik maddələrlə doldurulmuş siqaretlər, müxtəlif psixotrop dərmanlar və s. paylamışdılar. Əhalinin arasında Azərbaycan dilini təmiz bilən müxtəlif millətlərdən olan təxribatçı qruplar yerləşdirilib. Əsrlər boyu qonşuluqda yaşayaraq ölkəmizə qarşı məkri planlar quran, azərbaycanlılara qarşı soyqırımı və deportasiya siyasəti aparan erməni millətçiləri həmin gün daha bir təxribata əl atdılar. Təbii ki, burada əsas məqsəd dünya ictimaiyyətində yanlış rəy formalaşdırmaq, anti-Azərbaycan əhval-ruhiyyəsi yaratmaq idi. Bu qanlı ssenari ilə guya ermənilərin əzildiyi, haqlarının tapdalandığı dünya ictimaiyyətinə təqdim edilməklə əslində yeni bir mərhələdə azərbaycanlılara qarşı həyata keçirilən soyqırımı, işğalçılıq siyasətinin əsası qoyuldu. Bütün şahid ifadələri Sumqayıt hadisələrinin təşkilatçısının erməni, iki dəfə məhkum edilən Eduard Qriqoryan olduğunu sübut edir. Qriqoryan Sumqayıt hadisələri zamanı beş erməni şəxsən öldürüb. Bir sözlə, Sumqayıtda etnik zəmində törədilən iğtişəş həmin dövrdə bu sıradan olan məqsədyönlü təxribatların kulminasiyası idi. Qırğınların baş verməsində Sumqayıt əhalisi arasına yerləşdirilən və Azərbaycan dilini təmiz bilən SSRİ DTK-nın himayə etdiyi ermənilərdən ibarət təxribatçı qruplar xüsusi rol oynayıb. Erməni milliyətindən olan 26 nəfərin qətlə yetirilməsini məhz bu dəstələr həyata keçirib.

İstintaq materiallarının başqa bir yerində göstərilir ki, E.Qriqoryan öz dəstəsi ilə birinci mikrorayonda M.Petrosyanın mənzilinə daxil olmuş, müqavimət göstərmək istəyən mənzil sahibinə başından zərbə endirərək həlsiz vəziyyətə salmışdır. Bu cür faktlar çoxdur.

Sumqayıt şəhərinin əhalisi 1988-ci ildə 258 min nəfər idi və bunun təqribən 18 minini etnik ermənilər təşkil edirdi. 1988-ci il fevralın 26-da Sumqayıtın mərkəzi meydanı Azərbaycanın Qarabağ regionunda ermənilər tərəfindən iki gəncin öldürülməsinə etiraz olaraq nümayişçilər tərəfindən tutuldu. Erməni ekstremistləri və təxribatçı agentlər tərəfindən bu etiraz aksiyası iğtişəşə doğru

təhrik edildi. İğtişəş araşdırmaq üçün SSRİ Baş Prokurorluğu tərəfindən cinayət işi başlandı, xüsusilə mühüm işlər üzrə müstəntiq Vladimir Qalkinin rəhbərliyi ilə ölkənin müxtəlif regionlarından cəlb edilmiş 231 nəfər istintaqçı və bir o qədər də əməliyyatçıdan ibarət xüsusi istintaq-əməliyyat qrupu yaradıldı. SSRİ Baş Prokurorluğunun apardığı istintaq nəticəsində iğtişəş zamanı 26 erməni, 6 azərbaycanlı olmaqla, 32 nəfərin öldürüldüyü müəyyən edildi. Məhkəmənin qərarı ilə 92 nəfər uzunmüddətli həbs cəzasına, bir nəfər isə ölüm hökmünə məhkum olundu. Lakin SSRİ Baş Prokurorluğu tərəfindən aparılmış istintaqla iğtişəş iştirakçılarının yalnız bir qismi müəyyən edilib məhkəmənin qərarı ilə cəzalandırıldı, SSRİ-nin siyasi rəhbərliyi və SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin təzyiqləri nəticəsində istintaq məntiqi sonluğa çatdırılmadı, onun təşkilatçıları və sifarişçiləri müəyyən edilmədi.

Bu cinayətin əsl mahiyyətini açmaq, SSRİ Baş Prokurorluğunun üstündən sükutla keçdiyi məqamları araşdırmaq üçün Azərbaycanın qəti siyasi iradəsinin təzahürü olaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin göstərişi və Baş prokurorun qərarı ilə həmin kütləvi iğtişəşlərlə əlaqədar keçmiş SSRİ Baş Prokurorluğu tərəfindən istintaqlar aparılaraq sonradan dayandırılmış beş cinayət işinin icraatı təzənlənərək vahid icraatda birləşdirildi və istintaqın aparılması Baş prokurorun birinci müavininin rəhbərliyi ilə prokurorluq, Daxili İşlər

Nazirliyi və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin

müstəntiq və əməliyyatçılarından ibarət yaradılmış istintaq-əməliyyat qrupuna həvalə edildi.

İstintaq-əməliyyat qrupu tərəfindən həyata keçirilmiş zəruri istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində hadisələrin həqiqi mahiyyəti üzə çıxıb, iğtişəşlərin sovet rəhbərliyində təmsil olunmuş ermənipərəst qüvvələrin göstərişi ilə əvvəlcədən hazırlanmış ssenari üzrə erməni separatçı qüvvələri tərəfindən törədildiyi müəyyən edilib.

1988-ci ilin yanvar-fevral aylarında, yəni, Sumqayıtda kütləvi iğtişəş baş verməzdən əvvəl şəhərdə fəaliyyət göstərən 14 əmanət kassasından milliyətçə erməni olan 84 əmanətçi tərəfindən 143 min 64 rubl məbləğində əmanətlər götürülüb. İstintaqın gedişində, həmçinin məlum olub ki, həmin aylarda şəhərdə fəaliyyət göstərən poçt bölmələrindən Ermənistanla çoxsaylı telefon danışqları aparılıb, pul köçürmələri edilib. İstintaq zamanı müəyyən edilib ki, 1988-ci il fevralın 27-29-da Sumqayıt şəhərində baş vermiş məlum hadisələrin fəal iştirakçılarından biri məhz Eduard Qriqoryan olub. Qriqoryan öz ətrafında adamları cəmləşdirib onlara rəhbərlik edərək, "ermənilərə ölüm", "ardımca" və sair çağırışlarla özündə olan və əvvəlcədən hazırlanmış siyahıya əsasən erməni millətindən olan şəhər sakinlərinin evlərinə hücumlar həyata keçirib. İstintaq zamanı hücum, zorakılığa və işğencələrə məruz qalmış erməni millətindən olan zərərçəkmişlər (Lyudmila və Karina Mejlumyan bacıları, Manvel Petrosyan və digərləri) göstə-

riblər ki, onların evlərinə hücum edənlərə rəhbərlik və göstəriş verən məhz Eduard Qriqoryan olub, orada olan insanlar onun göstəriş və əmrinə əsasən hərəkət ediblər. İstintaq zamanı maraqlı bir fakt da üzə çıxıb. Belə ki, erməni millətindən olan Sumqayıt şəhər sakinlərinin öldürülməsinə görə məhkum olunmuş Eduard Qriqoryan 1989-cu il dekabrın 22-də hökm oxunduqdan sonra - SSRİ mövcud olduğu zaman - 1991-ci il avqustun 26-da Ermənistan Respublikası, Yerevan şəhər 1 saylı istintaq təcridxanasına köçürülüb. Sumqayıt şəhərində zərərçəkən ermənilərin əksəriyyəti o zaman Qarabağda fəaliyyət göstərən "Krunk" cəmiyyətinə könüllü maddi vəsait köçürməkdən imtina edənlər olub. Belə ki, cinayətkar dəstə bir binaya, bloka daxil olaraq birinci mərtəbələrdə yerləşən erməni millətindən olan sakinlərin evlərinə daxil olmayaraq, yuxarı mərtəbələrdə yaşayan ermənilərin mənzillərinə hücum ediblər. Sonradan məlum olub ki, hücumla məruz qalmayan evlərin sahibləri "Krunk" cəmiyyətinə vaxtılı-vaxtında pul vəsaitləri köçürənəldir. Şahidlərin ifadələri ilə müəyyən edilib ki, "Krunk" cəmiyyətinə pul köçürən ermənilərin evləri hücumla məruz qalmayıb. Hətta müəyyən edilib ki, erməni millətindən olan musiqiçilər toydan və digər tədbirlərdən əldə etdikləri pul vəsaitinin bir hissəsini "Krunk" cəmiyyətinə köçürüblər.

Cinayət işinin materialları bir daha göstərir ki, Sumqayıtın azərbaycanlı sakinlərinin fərdi humanizmi və şücaəti olmasaydı, hadisələr planlaşdırılmış təxribat planına uyğun olaraq daha geniş miqyas alardı. Milliyətçə erməni olan şahidlərin ifadələrindən bəlli olub ki, onlarla erməni hadisələr vaxtı azərbaycanlı ailələr tərəfindən öz evlərində yerləşdirilməklə xilas edilib.

SSRİ dövründə foto-video çəkilişə xüsusi nəzarət və senzura tətbiq olunmasına baxmayaraq, hadisələrin əvvəlcədən quraşdırılmış vasitələrlə foto-video çəkilişi aparılıb və dərhal SSRİ ərazisindən çıxarılaraq erməni lobbisi təşkilatları vasitəsilə anti-Azərbaycan kampaniyasının tərkib hissəsi kimi yayılıb.

Ermənistan və erməni lobbisi dairələri tərəfindən Sumqayıt hadisələri qəsdən Azərbaycana qarşı təbliğat və dezinformasiya məqsədilə istifadə edilsə də, Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi tədbirlər, aparılmış obyektiv və faktlara söykənən istintaq materialları ilə həmin iğtişəşlərin məhz erməni millətçilərinin və onların havadarlarının öz məkrli niyyətlərinə nail olmaq məqsədilə təşkil edilərək törədilməsi kifayət qədər və təkzibedilməz faktlarla sübuta yetirilib.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Ermənistan: Mina terroru ilə müharibə cinayətlərinə davam

“Qarabağda mina problemini həll etmək üçün Azərbaycana təxminən 30 il və 25 milyard dollar lazımdır”

Azərbaycan Ordusu Prezident, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Vətən müharibəsində uğurlu əməliyyatlar keçirərək düşmənin işğalçı qüvvələrini qısa müddətdə darmadağın etdi və ölkəmizi ərazi bütövlüyünə qovuşdurdu. Lakin xislətsiz ermənilər məğlubiyyətlərindən iki il keçməsinə baxmayaraq hələ də minalanmış ərazilərin xəritələrinin olmadığını iddia etməkdə davam edirlər. Nəticə isə budur ki, müharibə bitib, lakin

dünyada mina ilə ən çox çirkənlənmiş ölkələr sırasındadır. Mənfur ermənilər 30 il ərzində işğalda saxladıkları əraziləri xarabalığa çevirməklə, infrastrukturunu məhv etməklə yanaşı, şəhər, kənd və qəsəbələrə aparən yolları, tarixi abidələrin yerləşdiyi yerləri, qəbiristan-

lıqları, əkin sahələrini qarış-qarış minalayıblar. Qarabağ işğaldan azad olunduqdan sonra ilk iş bu ərazilərin minalardan təmizlənməsi olub. Qarabağa Böyük Qayıdışın yolu kommunikasiyaların bərpasından və işğaldan azad edilən ərazilərdə genişmiqyaslı tikinti-quruculuq, təmir-bərpa işlərinin aparılmasından keçir. Bütün bu işlərin həyata keçirilməsi üçün də ilk öncə bu ərazilərdə mina və partlamamış döyüş sursatlarından təmizlənməsindən keçir. Minatəmizləmə istiqamətində qurumların 2022-ci ilin tədbirlər planına əsasən ümumilikdə 40000 ha ərazinin təmizlənməsi planlaşdırılır. ANAMA-nın öhdəliyinə düşən ərazi 20000 ha təşkil edir.

BU, İNSANLIQ FACİƏSİDİR VƏ BU CİNAYƏTLƏRİN MƏSULİYYƏTİ ERMƏNİSTANIN ÜZƏRİNƏ DÜŞÜR

onun bəlaları bitməyib. Qarabağda hazırda mina müharibəsi davam edir. Müharibədən sonra həm ərazilərimizin minalardan təmizlənməsində çalışanlar, həm xidməti vəzifəsini yerinə yetirmək üçün, həm də digər səbəblərdən orada olanlar arasında minaya düşüb həyatını itirənlər yüzlərdədir. Son vaxtlar Xocavənd, Tərtər, Füzuli, Ağdam və digər ərazilərdə mülki şəxslər mina terrorunun qurbanı olublar. Ümumiyyətlə, Vətən müharibəsi başa çatdıqdan sonra 260 nəfər minaya düşüb ki, onlardan 44 nəfəri həlak olub. 200-dən çox insan müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb və ya zərər çəkib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ötən il Astanada Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirinin (AQEM) 6-cı sammitində çıxışı zamanı deyib ki, Qarabağda mina problemini həll etmək üçün Azərbaycana təxminən 30 il və 25 milyard dollar lazımdır: «Azərbaycan dünyada minalarla ən çox çirkənlənmiş ölkələr sırasındadır. İlk hesablamalara görə, işğal dövründə Ermənistan Azərbaycan ərazisinə bir milyondan çox mina basdırıb. Beynəlxalq ekspertlərin fikrincə, mina problemini həll etmək üçün Azərbaycana təxminən 30 il və 25 milyard dollar lazım olacaq».

Prezident xatırladı ki, Qarabağda müharibənin başa çatmasından keçən iki il ərzində mina partlayışları nəticəsində 250-dən çox Azərbaycan vətəndaşı həlak olub və ya ağır yaralanıb. Bəli, bu gün Azərbaycan

Bəli, illərlə ermənilərin vəhşi əməlləri davam edib və edir. Məhz buna görə də ekspertlər ermənilərin vəhşi əməllərini alman faşizmi ilə müqayisə etsələr belə, onların etdiyi vəhşilik heç nə ilə müqayisə edilə bilməz. Çünki bunlar qəbilədir, xalq deyil. Almanlar Polşanı, Çexoslovakiyanı, Fransanı və s. işğal edəndə əhali öz ölkəsindən, evindən didərgin salınmamışdı. Onlar hakimiyyəti dəyişib, oyuncaq rejim yaradaraq özlərinə təbə etmişdilər və hər hansı kütləvi minalanma aparılmamışdı. Amma ermənilər azərbaycanlıları öz yurdlarından didərgin salıb, bütün ərazini, tarixi abidələri, məzarlıqları dağıdıb, bütün bunlar bəs deyilmiş kimi əraziləri minalayıblar. Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə ən ali tribunalardan işğaldan azad olunmuş ərazilərdə Ermənistan tərəfindən kütləvi şəkildə minaların basdırıldığını və müharibənin başa çatmasından bəri 240 nəfərdən çox vətəndaşımızın mina

*Prezident İlham Əliyev:
“Minatəmizləmə işləri elə aparılmalıdır ki, biz qısa müddət ərzində bərpa işlərinə start verə bilək”*

partlayışlarında həlak olduğunu və ya sağlamlığını itirdiyini, işğal dövründə Ermənistanın ərazilərimizə bir milyondan çox mina basdırıldığını bəyan edib. Beynəlxalq təşkilatların toplantılarında diqqətə çatdırılıb ki, Ermənistan “Müharibə qurbanlarının müdafiəsi haqqında” 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə konvensiyalarını, 1980-ci il 10 oktyabr tarixli “Hədsiz zərərli sayıla bilən və ya seçimsiz nəticələrə malik ola bilən müəyyən adi silah növlərinin istifadəsinə qoyulan qadağalar və ya məhdudiyatlar haqqında” Konvensiyanın ikinci Protokolunun tələblərini kobud şəkildə pozur. BMT-nin 1999-cu ildə qəbul etdiyi “Piyadalara qarşı minaların tətbiqi, ehtiyatının toplanması, istehsalı və verilməsinin qadağan edilməsi haqqında” Konvensiyanın müddəaları da Ermənistan tərəfindən pozulur. Ancaq Ermənistan anlamalıdır ki, Azərbaycan zamanla qarşısına qoyduğu bütün məqsədlərə nail olub və olacaq.

AĞDAM, FÜZULİ VƏ ZƏNGİLƏN ƏRAZİSİNDƏ MİNA XƏRİTƏLƏRİNİN

AZƏRBAYCANA VERİLMƏSİ PREZİDENT İLHAM ƏLİYEVİN UZAQGÖRƏN SİYASƏTİ, DIPLOMATİK MƏHARƏTİ VƏ AZƏRBAYCAN DIPLOMATİYASININ NÖVBƏTİ UĞURUDUR

Doğrudur, İkinci Vətən Müharibəsinin qələbəsindən sonra Ermənistan işğaldan azad olunmuş torpaqları zaman-zaman minalamış və bu gün Azərbaycan mina xəritələrini tələb edərkən isə işğalçı ölkə müxtəlif bəhanələr gətirərək, həmin xəritələri bir müddətdir Azərbaycana verməkdən imtina etdi, daha çox azərbaycanlının minalar nəticəsində həyatını itirmələrinə nail olmağa çalışdılar. Ancaq onların bu arzusu Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu daxili və xarici siyasət, diplomatik səylər nəticəsində iflasa uğradı. Azərbaycan zamanla qarşısına qoyduğu bütün məqsədlərə nail olacaq. Artıq bu gün Ağdam, Füzuli və Zəngilan rayonlarının xəritələrinin əldə edilməsi işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bərpa və quruculuq işlərinin sürətlə aparılmasına şərait yaratmaqdadır. Qısa müddətdə bu ərazilərdə həyat öz axarına qayıdacaq. Eyni zamanda, minaların xəritələrinin Azərbaycana verilməsi onların aşkarlanması üçün sərf olunan xərclərin azaldılmasına gətirib çıxaracaq. Bu, 30 il işğal altında saxlanılan Qarabağın azad olunması ilə nəticələnmiş Zəfərdən sonra dövlətimizin başçısının növbəti

bəti qələbəsi kimi səciyyələndirilməlidir. Bu siyasətin nəticəsi olaraq böyük beynəlxalq aktorlar Ermənistanın minalanmış ərazilərin xəritəsini verməsi barədə Azərbaycan tərəfinin haqlı tələblərini, dövlət sərhədinin delimitasiyası ilə bağlı təkliflərini dəstəkləyir. Bu gün bir sıra ölkələrin Azərbaycanda yeni təyin olunmuş qeyri-rezident səfirlərinin etimadnamələrini qəbul edərkən bu barədə danışıq Prezident İlham Əliyev deyib: “Əgər Ermənistan sülh istəyirsə, bizim də sülh sazişinə ehtiyacımız var. Əgər Ermənistan müharibə istəyirsə, ötən ilin payızındakı eyni nəticəni əldə edəcək. Əgər Ermənistan sülh istəyirsə, onlar delimitasiya ilə bağlı bizimlə danışıqlara başlamalıdır. Əgər onlar bunu etməsələr, peşman olacaqlar”.

ERMƏNİSTAN VƏ HAVADARLARI AZƏRBAYCANA QARŞI TƏXRİBATLARI DAVAM ETDİRƏRLƏRSƏ, BAŞLARINDA NÖVBƏTİ “DƏMİR YUMRUĞU” GÖRƏ BİLƏRLƏR

Mina terroru vasitəsilə Böyük Qayıdışın ləngidilməsi təkə Ermənistanın əl atdığı məkrli həmlə deyil. Bu, həm də iki dövlətin və xalqın reintegrasiya məsələsinə hər vaxt mane olmağa çalışan qüvvələrin planıdır. Minaların hazırlanması vəsait tələb edən məsələdir. Burada maddi vəsait xərclənən minalar insan tələfatına və xəsarətinə gətirib çıxarırsa, mənəvi olaraq da iki xalqın bir-birinə düşmənçiliyinin davamlılığını uzunmüddətli edir. Təbii ki, cəzasız qalan, qızıdırılan Ermənistan da məğlubiyyəti həzm edə bilmir, zəhərini minalarla tökülür. Prezident İlham Əliyev çıxışlarında da dəfələrlə Ermənistanı ciddi məsələlər səsləndirərək Ermənistanı təxribatlardan uzaq olmağa çağırırdı və qeyd etdi ki, bu, onlara baha başa gələ bilər.

Bəli, bu gün Ermənistandakı kriminal durum onu bir daha göstərir ki, Azərbaycanın xəbərdarlığına məhəl qoymayaraq tərəfimizdən bundan sonra da çox böyük zərbə alacaq və Ermənistan və havadarları Azərbaycana qarşı bu cür təxribatçı gedişatlar edərlərsə, başlarında “Dəmir yumruğu” yenidən görə bilərlər. Bir sözlə, haqq-ədalət həmişə qalib gəlir. Necə ki, 30 ildən sonra torpaqlarımızı işğaldan azad edərək ərazi bütövlüyümüzü təmin etmişik. Və Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi “İşğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük qayıdışa dair I Dövlət Proqramı”nda Azərbaycanda 2026-cı ilə qədər ərazilərin minalardan, partlamamış hərbi sursatdan, tərkibində partlayıcı olan qurğulardan və digər partlayıcı qalıqlardan təmizlənməsi işləri uğurla həyata keçiriləcək, 2026-cı ilin sonunda 280 min hektar ərazi minalardan təmizlənmiş olacaq. Bəli, bu gün ölkəmizin kifayət qədər gücü var ki, işğaldan azad olunan ərazilərdə quruculuq bərpa işləri həyata keçirərək Böyük Qayıdış davam etdirəcək, Ermənistanın 30 il müddətində dağıdaraq viranəyə çevirdiyi bu yerlər Prezident İlham Əliyevin diplomatik məharəti və məqsədyönlü siyasəti nəticəsində qısa zaman çərçivəsində Azərbaycan cənnət-məkana çevriləcək!

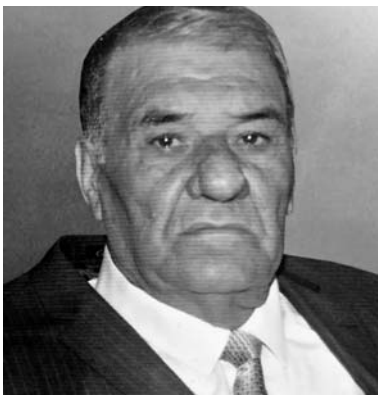
RƏFİQƏ KAMALQIZI

Yazdır, şəhid anası

Allahın özündən də
Çəkinməyib, qorxmayıb,
Əlindən, ayağından
Divara mısarmalayıb,
On üç yaşlı qızımın –
Şirin-şəkər balamın,
O südəmər balamın
Dərisini soydular,
Gözlərini oydular.
Balamın əzabından
Kaftarlı, fahişəli
Haylar həzz alırdılar.
O dərisi soyulmuş
O gözləri oyulmuş
Balam ölənə kimi
Onlar əl çalırdılar,
Balam ölənə kimi. –
Soyulmuş bədəninin
Sulu-sulu son qətrə
Qanı gələnə kimi
Şərəbdən içirdilər.
Xumarlanıb, keflənib
Böyük Ermənistanın –
Zəhərli bir xülyanın
Yelinə uçurdular.
O murdar rəzil haylar
Bir-birinə göz vurub,
Saatlarını qurub
Saniyə sayırdılar,
Dəqiqə sayırdılar.
Mənim südəmər balam
Ağrıdan qıvrılırdı ;
Sahibsiz, boş göylərə
Məlul-məlul boylanıb
Baxıb, göz dolandırıb
Ağlayıb qışqırırdı.
Yeddi dəqiqə sonra
Canını tapşıırırdı.
“Tamaşaçı” qatillər
Xaçaturlar, aramalar...
O fahişə əmənlər
O nüftəsi haramlar
Tüpürüb bıçağına,
Balamı tikə-tikə
Doğrayıb töküdürlər
İtlərin qabağına
Yeddi dəqiqə!.. Bir az
O yan, bu yan olsa da
Nəticə aydın idi,
Hesabat dəqiq idi.
Bütün türk dünyasında
Erməni vahiməsi,
Xofu yaratmaq üçün,
Məqsədə çatmaq üçün
Bu da yaxşı təcrübə,
Tədqiqat, tədqiq idi.
Avropalı cənablar
Bu qanlı faciəni
Kitablardan oxuyub-
Çiçək kimi qoxuyub
Feyziyab olurdular.
Onlar, o imansızlar,
Vidansızlar, qansızlar
Nə göz yaşı axıdıb,
Nə də saç yolurdular.
* * * *

(Poema)

Valeh Sefiyev

Öz müstəqilliyi və tərəqqisi üçün, öz şöhrətinin ən parlaq illəri üçün Azərbaycanın əbədi borclu olduğu Ulu Öndər Heydər Əlirza oğlu Əliyevin zəka və iradəsinin varisi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Heydər oğlu Əliyevin şərafinə

PROLOQ

Dünya dolaşmış qalıb,
Adamlar çəşib qalıb.
Bəndik bir təmiz ada ;
Dünya nə olur olsun –
Gülüstən, abad, ya da
Viranə olur olsun,
Qamətimiz şax olub.
Gözlərimiz tox olub,
Əlimiz qabar-qabar.
Nə qonşu tabağında
Bizim tamahımız var.

Nə düşmən qabağında
Əyilmişik, sınımışıq.
Ruzimizi özümüz
Tər töküüb qazanmışıq.
Bir qarın çörək üçün
Kiminsə əlaltısı,
Qara qulu, köləsi,
Diş ağrısı, forpostu,
Şaxtalı ayağının
Tozu olmamışız biz.
Yaranışdan, binadan
Bizim vüqarımız var.
Bizim Vətən andımız,
Vətən şüarımız var.
Ancaq heç vaxt, heç zaman
Murdar daban yalayan
O murdar haylar kimi
Min bir oyundan çıxıb :
İməkləyib, sürünüb,
Gah itib, gah görünüb
Ordan iy çəkə-çəkə,
Burdan iy çəkə-çəkə
Göz gezdirib, vurnuxub,
Kola-kosa baş soxub
Ovcuya ov axtaran
Tazı olmamışız biz.
Otuz qış ötürmüşük,
Yaz, bahar keçirmişik.
Aslan kimi, şir kimi
Dərin yaralar alıb
Ağrıları keçirmişik. –
Quzu olmamışız biz.
Çox gəliblər, gediblər,
Çox hədyan danışıblar.
Bizi çox incidiblər,
Çox hədləri aşdıblar,
Hoqqalar çıxardıblar.
Bizi hədələyiblər,
Bizə göz ağardıblar,
Barmaq sirkələyiblər.
Halal torpaqlarımızın
Bir qarışını belə,
Qara daşını belə,
Düşməne təslim etmək?!..
Üzü qara, şərfəsiz
Dünyadan köçüb getmək?!..

Razı olmamışız biz !
Razı olmamışız biz !
44 günlük o döyüş....
İgidlərin ölümü
Bizi yaman incidir,
Bizi yaman ağrıdır.
Bir gecənin içində
Analar neçə dəfə
Ağır yuxular görür:
Görür, oğlu can verir!-
Oğulların ölümü
Həqiqidir, doğrudur.
Analar bu yuxuya
İnanmaq istəmirlər.
Tez, hövlnak oyanıb,
Sağa, sola boylanıb,
Oğul da gözlemirlər.
Haldan-hala düşürlər:
Huş aparır, yatırırlar.
Analar yuxuda da
Dərdə, qəmə batırırlar.

***

... Çox əzablar çəkmişik,
Bürüzə verməmişik,-
Qəlbimizdə ağlayıb,
Qəlbimizdə çökmüşük.
İkibaşlı qartalın
Sinəmizdə oturub
Canımızı diddiyi,
Qanımızı içdiyi
O dəhşətli zamanlar...
O ahlər, o amanlar...
... Kəmərlərdə çürüyən,
Bizim o qotaz-qotaz
Körpələrin naləsi,
Əzabı, işgəncəsi.
İnsanlıqı sarsıdan,
Heç ağıla gəlməyən,
Sərhəd, hüddud bilməyən,
Erməni barbarlığı,
Erməni murdarlığı.
Yaradan özü bizə
Səbr əta eləsin,
Dözüm versin, tab versin,
Mənəm bu sualıma

İşimizə qarışan,
Artıq - əskik danışan
Erkəyi erkək ərlı,
Yubkalı, manikürli,
Dodaqları boyalı,
“Çox abırlı, həyalı”
“Bacılar” cavab versin:
-Xalqımın ilk əsgeri,
Xalqımın ilk şəhidi,
Ümidsizlik fəryadı
Dünyaları bürüyən,
Kəmərlərdə çürüyən
O məsum bir körpənin
Nə günahı var idi?!..
Bağca uşağı idi:
Onun bu gen dünyadan
Umacağı nə idi?!
O bir evin, ocağın,
Xoşbəxtlik tacı idi.
Bir tikə mehrıbanlıq,
Sevgi möhtacı idi.
Səhərdən axşamacan
Özü kimi balaca
Körpə dostları ilə
Atılıb-düşürdü o.
Gülüb-güləşirdi o.
O hələ dünya nədir,
Sülh nədir, dava nədir
Bilmirdi, anlamırdı.
O günəşə, işığa
Çıxmağa tələsirdi.
Oyuncaq maşınıni,
Kuklasını gəzirdi.
Ölüm nədir bilmirdi,
Ölüme inanmırdı!..
O niyə ölməliydi?
* * * *
...Son nöqtələr olmadı.
O dəhşətli zamanlar
Daha nələr olmadı?
... Qanlı 20 yanvar!
... Xocalı faciəsi!-
Erməni barbarlığı,
Erməni murdarlığı.
Dünyanın ortasında
Dünyanı heç nə sayıb,

Kim yolluyuq, biz kimik?-
Biz sizdən çox qədimik.
Kökümüz, əslimiz var
Tarixlərin şöhrəti
Qəhrəman nəslimiz var.
Dönə-dönə tapşırıb
Demisiniz, bilirik.
Biz də ömür sürmüşük
Görə-görə gəlirik.
Ermənilər "bacınız",
Turan eli özgedir.
Onda buyurun, baxın :
Bu barbarlıq, murdarlıq
Sizin üçün güzgüdür.
Özünüzü tanıyın ;
Dünya zarafat deyil
Avropalı cənablar !..
Sağı, solu görməyib ;
Ölümlərə, qanlara,
Bir nəzər yetirməyib
Boş, mənasız, faydasız
Söz danışmağa nə var ?
Təmiz xəş niyyət ilə
Havadarlıq eləmək !.
Hamıya rahat həyat
Fırvanlıq diləmək !-
Kim alqışlamaz bunu?..
Dünya yaxşı tanıyır
Kimin kim olduğunu.
Bu qarışıq zamanda,
Bu dolaşiq zamanda
Avropalı cənablar !
İnsafın, müvəvvətin
Harda qaldığını,
Qəlbinin yırtığından
Harda saldığını
Vecinə almayan var.
Erməni tənha deyil,
Yazıq, binava deyil
Köhnə "bacılarınız",
Bir-birinizə həyan,
Doğma, əzizlərsiniz.
Havadarlıq eləyib
Qəddarı daha qəddar,
Murdarı daha murdar
Eləyən sizlərsiniz.
Avropalı cənablar !
Bu barbarlıq, murdarlıq,
Bu cəlladlıq, qəddarlıq
Nə birinci kərədir,
Nə sonuncu kərədir,
On üç yaşlı balamın
Əzablarına görə
Mənim nə nifrətim var,
Hamısı sizləredir.
Avropalı cənablar !
Gözünüzün önündə
Körpələr şaqqalanır,
Tikə-tikə doğranır. –
Dayan deyən olmur heç.
Siz insan deyilsiniz !

Vicdanınız ağrımır,
Gözləriniz dolmur heç.
Söz ağlayır dilimdə ;
Hirsimdən, acığımdan
Qələm tutmur əlim də.
Baxıram bir kənardan.
Danışan, haray salan,
Fəryad edən ürekdir :
-Avropalı cənablar !
Sizi qınamıram mən.
Namus, qeyrət, ləyaqət
Gözləmirəm sizlərdən .
Türkün kim olduğunu,
Necə təmiz, pak olan
Müqəddəs bir anadan
Kişi doğulduğunu
Duyub-dərk etmək üçün,
Kamala yetmək üçün
Sizə zaman gərəkdir.
Hələ sizə çox sınaq,
Çox imtahan gərəkdir.
Ancaq bu gün, bu saat
Sizə haramdır bu həyat !
Avropalı cənablar !
Tanrı möhlət versəydi,
İmkan, qüvvət versəydi
On üç yaşlı qızımın –
Şirin-şəkər balamın,
O südəmər balamın
Əzablarına əvəz
Başınıza göylərdən
Ateş, od ələyərdim.
Dünyanın bir küncünə -
Ya derya kənarına,
Ya da bir cəngəlliye
Anlaqsız, quduz olmuş
Heyvan sürüsü kimi
Toplayıb, yıgıb sizi,
Gözlərimi yumub mən,
Bir anda uf demədən
Kəsərdim nəslinizi.
Yaradana şükürlər,
Dualar eləyərdim.
Avropalı cənablar !
Mənim adətım deyil –
Fürsəti bada verib,
Yarımcılıq iş görüb
Həyatımı kəm etmək :
Bir dərənin dibində
Çürüdüb leşinizi
Qurda-quşa yem etmək
Kaş qismətəm olaydı. –
O qüdrətəm olaydı !
Yenə, yenə, yenə də
Soyumazdı üreyim,
Açılmazdır çiçəyim.
Bu boyda kainatda
Tənha, köməksiz qalan
Diri-diri soyulan
On üç yaşlı balamın
Əzablarına görə

Gen dünya başıma dar.
Mənim nə yaşayışım
Nə günüm, rüzgarım var,
Sınıb yanıma düşüb
Mənim qolum, qanadım.
Zəhərdir, zəhrimadır
Bütün ömrüm, həyatım.
* * * *
... Deyirlər Əmir Teymur
Buralardan keçəndə,
Dəstəmazını alıb,
Namazını da qılıb,
Kefi kök, damağı çağ
Bulaqdan su içəndə,
Erməni casusundan
Necə murdarlıq görüb,
Bütün ermənilərin
Qətlinə fərman verib.

Əmirin qərarından
Göylər də razı qalıb.
Yer üzünə, dünyaya
Gur işıq, nur ələyib.
Əmirin öz anası
Ordunun qabağında
Ləçək açib Əmirdən
İnsaf, imdad diləyib.
Türk oğlu anasının
Sözünü, ricasını
Göylərdən, səmalardan
Aşağı endirməyib –
Ananı sındırmayıb.
Bunu öz qüruruna,
Şanına, şövkətinə
Əsla, rəva görməyib –
Sonuncu erməni
Saxlayıb, öldürməyib.
* * * *
... Son nöqtələr olmadı,
O dəhşətli zamanlar
Daha nələr olmadı?!
... Torpaqların işğalı,
Bir milyon qaçqınımlız.
...Cəllad əsirliyində
Neçə gəlin, neçə qız...
* * * *
(Belə danışan yerdə,
elə danışan yerdə
Qoy məni vurğun vursun,
Dilim, ağızım qurusun.)
...Düşməni əsirliyində,
"Gəlin-qız" deyiliyəndə
Əskik oğullar kimi
Dünya bizə baxırdı.
Qeyrət bizi boğurdu.
Belə yaşamaq bizə
Ölümdən də bətərdi.
... Məqam çatdı, yetişdi,
Nə fürsət axtarıldı,
Nə "İZİN" yada düşdü.
Ali Baş Komandanım

Əmr etdi, qərar verdi.
Komandan alqışlandı,
Ağır döyüş başlandı.
Ağ qanadlı mələklər,
Göylərdə dövrə vurdu.
Ayıq-sayıq 44 gün,
Başımızın üstündə
Burda, keşikdə durdu.
Yağı nəfəs dərməmiş,
İlk saatdan, ilk andan,
Ağır toplar gurladı,
Düşməni düşdü amandan...
Özü əmansızlığın
Ocağı ola-ola,
Gözləri dola-dola
Boyun büküb, yalvarıb
Bizdən aman istədi.
Baş yolub, yaxa cırıb,
Kulun kimi çıxır
Afrika qaqqalından,
Hindistan baqqalından ,
Tayqa bataqlığından,
Paris bacılığında,
Amazon meşəsində,
Fars-İran nəşəsindən –
Dünyanın ən yiyəsiz,
Təsbehlili, əmmaməli,
Əngəlli guşəsindən
Haray, imdad gözlədi...
* * * *
...Hərbi komissarlıqda,
Azərbaycan bayrağı
Şəstlə dalğalanırdı.
Ürəklər coşqun idi,
Gözlərdə od yanırıdı.
İntizamla, nizamla,
Qətiyyətlə, inamla
Növbələr uzanırdı.
Oğullar tələsirdi –
Düşməne zərbə vurub
Qələbələr çalırdı,
Zəfərlər qazanırdı.
* * * *
Onlar tək-tək öldülər !
Özləri tək-tək ölüb
Bu xalqı, bu milləti
Onlar diriltirdi, onlar. –
O qəhrəman oğlanlar.
Bizə ruh, nəfəs verib,
Tükənməz həvəs verib
Xəcalət tərimizi
Alnımızdan sidilər.
Bu döyüşün, zəfərin
Birinci qəhrəmanı
Azərbaycan zabiti,
Cəsur əsgəri idi.
Bütün qələbələrin
Bünövrəsi, əsası
Onların cəsəreti,
Əzmi, hünəri idi.
Ən keçilməz sədləri,

Bəndləri qırırdılar.
Qranit qayaları
Öz yumruqları ilə
Onlar dağıdırdılar.
Onlar tək-tək öldülər !
Onlar əmin, arxayın
Vətəni qalib görüb –
Bəxtiyar, azad görüb,
Çıraqban, abad görüb,
Vətənin qarşısında
Razılıq, sevinc saçan
Böyük bir coşqu ilə
Min dəfə baş endirib
Halallıq istədilər :
"Başın sağ olsun, Vətən!
Haqqını halal etlə.
Biz səfər üstündəyik,
Mənzilimiz uzaqdır,
Yol gedirik!.." dedilər.
Onlar tək-tək öldülər !
O qəhrəman şəhidlər !
O mehriban şəhidlər !
Yer üzündə dünyada
Çox qan-qada gördülər,
Çox şəxətə gördülər
Bizi bəyənmedilər –
Göylərdən gəlmişdilər
İlahi dərğahına –
Göylərə çəkildilər.
Bizim haqq davamızın
Səsi, sorağı çoxdan
Yaradana çatmışdır.
Tanrı Yer aləmini
Səhmana salmaq üçün
Özü əl uzatmışdı.
Bünövrəsi, dayağı
Təmali olmasaydı,
Arxasında həmişə
O qüdrət sahibinin
Öz eli olmasaydı,
Bu boyda kainatda
Bu balaca, bu xırda
Bizim bu yer kürəmiz –
Miskin planetimiz,
Yorulub əldən düşmüş
Əzgin planetimiz
Necə dinclik tapardı ?
Necə qərar tutardı ?
Bizim qəlbimizdə,
Şanlı zəfərimizə
Yerin, Göyün sahibi
Yaradandan, Xalığın
Xeyir-duası vardı.
Bunu bizdən də yaxşı
Dünya anlamalıdır.
Dünya ağıla gəlib,
Yola, sığala gəlib
Xəliq eləyən qüvvəni,
Haqqı tanımalıdır.
* * * *
Ay şəhid anaları!
Ay şəhid ataları!
Zəfər bayramlarında,
Hamıdan çox sevinin.
Başınızı dik tutun.
Allah eləməsin!...Mən
Tapşırıram, demirəm
Heç vaxt unudulmayan
İnsanları unudun.
Bizim eldə, obada,
İnsanlıq yaşadan,
İnsanların həyatda
Təmiz, düz ilqarıdır.
Analar həssas olurlar:
Bu gün, bu bayram günü
Anaların hamısı
Şəhid analarıdır.
***
...Üfük alışıb-yanır,
Vətən nura boyanır.
Qələbənin dadını
Duyub yaşamaq üçün
Döz, dur, şəhid anası!
Matəm libası geyib,
Bayatı, ağı deyib
Qapılma qəmə, dərdə.
Bilirəm, bu gün sənə
Dünyanı versələr də
Azdır, şəhid anası!
Deyirsən: bu il biur az
Tez ötüb keçdi ayaz !..
Düzdür, Şəhid Anası !

Günəş salama gəlir,
Torpaq da üzə gülür.
Yazdır, şəhid anası!

QİÇS-dən necə qorunmaq olar?

QİÇS (Qazanılmış İmmun Çatışmazlıq Sindromu) qan və qorunmayan cinsi əlaqə yolu ilə keçən, orqanizmin müxtəlif toxumalarında yerləşə bilən, lakin immunitet sistemə əsas təsirlərini göstərən virusdur.

- HHV ilə əlaqəli multisentrik xəstəlik.
- Castleman xəstəliyi
- Hodgkin Lenfoma.
SIA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Xəstəliyin simptomları nələrdir?

QİÇS virusu fərdə keçdikdən 2-4 həftə sonra o, qızdırması, bədəndə müxtəlif ağrılar və qripe

məyə bilər.
QİÇS qan və ya ana südünə, sperma, boşalmadan əvvəl maye, vaginal və rektal maye ilə ötürülür. Bu səbəbdən cinsi əlaqə yolu ilə keçmə riski yüksək olan virusdur. Virus bədəne daxil olduqdan sonra bir ay ərzində kəskin inkişaf edir və sonradan müalicə olunmazsa, orqanizmdə çoxalmağa davam edir.

QİÇS olan biri cinsi əlaqədə ola bilirmi?

Ziyil yox olana qədər cinsi əlaqəyə girməyin. Vaginal bölgədə ziyil olanların ziyillər tamamilə yox olana qədər cinsi əlaqəyə girmələri lazımdır. Əgər cinsi əlaqəyə gircəklərsə, əlaqə zamanı prezervativdən (qoruyucudan) istifadə etmək tövsiyə olunur.

Partnyorumuzda QİÇS varsa, nə etməliyik?

Aşağı riskli QİÇS növləri aşkar edilərsə və ya virus aşkar olunmazsa, dərhal peyvənd edilməli və müalicə bitənə qədər cütlük prezervativlə qorunmalıdır. Yüksək riskli növü aşkar edilərsə, kolposkopiya aparılmalı, zəruri hallarda biopsiya və ciddi izləmə protokolları ilə xəstə uşaqlıq xərçəngindən qorunmalıdır.

xucu xüsusiyyətlərə malik olmasın.

Kişilər QİÇS-dən necə qorunur?

Digər cinsi yolla keçən xəstəliklərin bir çoxu prezervativlərin istifadəsi sayəsində həm qadınları, həm də kişiləri qoruya bilsə də, QİÇS virusuna qarşı qoruyucu vasitə ilə qorunmaq halı təəssüf ki, minimaldır. Ziyillər yumurtalıqlarda və ya qasıq nahiyələrində də ola bildiyi üçün prezervativ istifadə edilsə belə, qarşı tərəfə keçə bilər.

QİÇS virusu kişilərdə nə edir?

Daha çox cinsi əlaqə yolu ilə keçən QİÇS kişilərdə ağız, farinks, anus və penis xərçənginə və cinsiyyət orqanında ziyillərə səbəb olur. Erken diaqnoz və düzgün planlaşdırılmış müalicə virus ilə mübarizə aparmaq mümkündür.

Ər QİÇS-dirsə xəyanət edir?

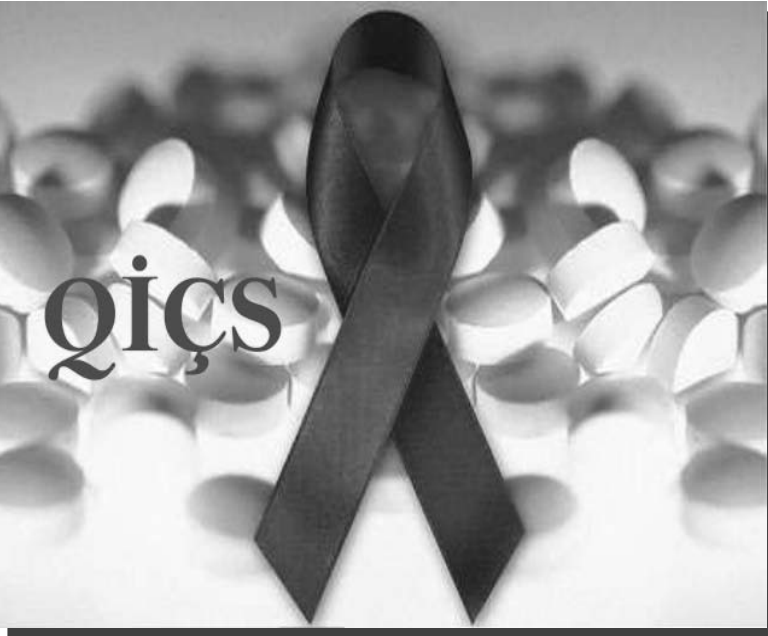
Bildirilib ki, kişilər tərəfindən ötürülən QİÇS virusuna yoluxmuş, cinsi əlaqə yolu ilə yoluxan və qadınlarda uşaqlıq boynu xərçəngi ilə ölümcül nəticələrə səbəb olan hər qadın əri tərəfindən aldadılmışdır.

AR Cinayət Məcəlləsinin 140-cı maddəsinə əsasən, bilə-bilə başqa şəxsi insan immunitetini zərər verməyə qoyma - iki ilədək müddətə islah işləri və ya bir ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və bir ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır.

İnsan immunitetini zərər verməyə qoyma - iki ilədək müddətə islah işləri və ya bir ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və bir ilədək müddətə məhrumetmə ilə cəzalandırılır".

Həkim-infeksiyonist Leyla Əmrəhova: "AİDS -HIV pozitiv insanların heç bir müalicə almadıqda həyatlarının irəliləyən dövrlərində T limfositlərin (CD4 hüceyrələrin) azalması ilə immunitet sisteminin çökməsi və bir çox oportunistik (fərsətçi) infeksiyalar üçün açıq hala gəlməsidir. Normal sağlam insanlarda CD4 hüceyrələri 500-1600 olduğu halda, AİDS-li xəstələrdə bu hüceyrələrin sayı 0-a qədər azala bilər.

AİDS HIV virusu səbəbilə əmələ gəlir, lakin hər HIV pozitiv insanda AİDS olmur. Belə ki, müalicə nəticəsində xəstəliyin bu mərhələyə gəlmə ehtimalı azdır. HIV qan,

Onunla əlaqəli digər limfa sistemi xəstəlikləri:
- Diffuz Böyük B Hüceyrəli Lenfoma.
- Burkitts Lenfoması.
- İlk Effuziya Lenfoması.

bənzər xəstəliyin əlamətlərini göstərir. Bu, o deməkdir ki, immunitet sistemi virusla mübarizə aparır. QİÇS simptomları orqanizmin ilkin reaksiyaları aradan qaldıqdan sonra illər ərzində özünü göstərirlər.

ları ilə xəstə uşaqlıq xərçəngindən qorunmalıdır.

QİÇS boşanma səbəbidirmi?

QİÇS-in insana keçməsi üçün tam cinsi əlaqəyə ehtiyac yoxdur, anal əlaqə və hətta oral əlaqə virusun ötürülməsi üçün kifayətdir.

QİÇS peyvəndi olduqdan sonra cinsi əlaqədə olmaq olarmı?

QİÇS virusu riskli cinsi fəaliyyətin başlanğıcı ilə ifadə edilir. Ona görə də həmin şəxs 25 və ya 30 yaşında olsun, cinsi fəaliyyətə başlamamışsa, yenə də bu peyvəndən faydalana bilər. Cinsi fəaliyyətə başladıqdan sonra peyvənd almağın mənası yoxdur.

Virus öz-özünə yox olur?

Ziyillərin özbaşına keçmə qabiliyyəti yoxdur. İnsan tərəfindən fərq edilən kimi onu müalicə etmək lazımdır ki, virus çox yayılan və yolu-

Vəkil Turan Abdullazadə: "Nikahın bağlanması üçün nikaha daxil olan şəxslərin yazılı razılığı, tibbi müayinədən keçdiklərini təsdiq edən arayışın təqdim edilməsi və onların nikah yaşına çatmaları zəruridir.

Ailə Məcəlləsinə əsasən, nikaha daxil olmaq istəyən şəxslər siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən xəstəliklər üzrə tibbi müayinədən keçirlər. Nikaha daxil olan şəxslərdən biri özündə dəri-zöhrəvi xəstəliyinin və insanın immunitetini zərər verməyə qoyma - iki ilədək müddətə islah işləri və ya bir ilədək müddətə məhrumetmə ilə cəzalandırılır".

Tibbi müayinədən keçdiklərini təsdiq edən arayışı təqdim etməkdən imtina edən şəxslər arasında nikahın bağlanmasına yol verilmir.

ana südünə, sperma, vaginal və rektal mayelər ilə yoluxur. Cinsi yolla yoluxma ehtimalı isə daha çoxdur.

Virus orqanizmə daxil olduqdan sonra kəskin əlamətlər verir və bu dövrdə müalicə edilmərsə, orqanizmdə çoxalmağa davam edir. Kəskin dövrdən sonra 10-15 il səsiz olaraq seyr edə bilər və bu dövrdə heç bir klinik əlamətlər olmur. Lakin xəstə bu dövrdə digər şəxsləri yoluxdurur. Bu dövrdə də müalicə edilməzsə, xəstəlik üçün müddətə keçir. Bu mərhələdə artıq xəstənin immunitet sistemi zəifləmişdir və digər infeksiyalara qarşı müdafiəsizdir. HIV ətraf mühitə qarşı dözümsüzdür. 57 dərəcədə 2 dəqiqəyə, 100 dərəcədə isə anı müddətdə tələf olur. Eyni zamanda, bütün dezinfeksiyaedici maddələrə qarşı həssasdır və günəş şüasının təsirindən asanlıqla ölür".

Ayşən Vəli

Düz 31 il bundan əvvəl dünyanın gözü qarşısında ermənilər bəşəriyyət tarixində ən ağır cinayətlərdən birini - Xocalı soyqırımını törətdilər. Ermənilərin şəhərə daxil olması nəticəsində Xocalı tərək etmək məcburiyyətində qalan köməksiz insan daşnaklar tərəfindən misli görünməmiş xüsusi amansızlıqla qətlə yetirildi. Düşmən hərbi texnika və qüvvə baxımından bir neçə dəfə çox olduğundan, Xocalı şəhəri işğal edildi. Az bir vaxt ərzində şəhərdə böyük miqyaslı yanğınlar baş verdi, şəhər tamamilə alova büründü.

31 il əvvəl törədilən Xocalı SOYQIRIMI

Evlərə-eşiklərə od vuruldu, torpaq al qana qerq edildi. Düşmən rəhm diləyən qocaya, xəstəyə, qadına aman vermədi. Uşaqlar valideynlərinin gözləri qarşısında xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilirdilər. Aramsız güllə yağışından qurtulub ayağıyalın, başıaçıq halda meşələrə, dağlara üz tutanların çoxusu yolda dondu, qar uçqunlarına düşdü. Bəşəriyyətin ən qədim yaşayış məskənlərindən olan Xocalı bir gecənin içərisində yerlə yeksan edildi. Qanlı qırğından sağ qalan əhali dağlara, meşələrə qaçdı. Dinc əhalini təqib edən silahlı ermənilər onları güllələyir, ələ keçənlərə amansız işgəncələrlə divan tuturdular. Xocalı soyqırımının nəticələri çox dəhşətli idi. Cinayət cəzasız qalmamalıdır. Ermənistanın hərbi-siyasi təcavüzü dünya ictimaiyyəti tərəfindən ittiham edilməlidir.

1992-ci ilin fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri Dağlıq Qarabağ ərazisində keçmiş SSRİ-nin Xankəndidə yerləşən 366-cı motoatıcı alayının şəxsi heyətinin və hərbi texnikasının, bilavasitə iştirakı ilə Xocalı şəhərini zəbt edərək, xalqımıza qarşı analoqu olmayan soyqırımını aktı həyata keçirdi. Ermənilərin həyata keçirdikləri soyqırımını zamanı Xocalı şəhəri tamamilə dağıdılıb, 63 uşaq, 106 qadın və 70 qocanı xüsusi amansızlıqla, işgəncələrlə qətlə yetirib, 8 ailəni tamamilə məhv ediblər. 114 nəfər itkin düşüb, 487 nəfər isə əlil olub.

Bu hadisə XX əsrin ən dəhşətli və qəddar faciələrindən biri hesab edilir. Xocalı soyqırımını tarixdən bizə məlum olan Babiyar, Xatın, Liditse, Srebrinitsa soyqırımını faciələri ilə eyni səviyyədə durur. Qeyd edək ki, o əfəndəki vəziyyət bərdən-birə yaranmayıb. Bu münafişə ilə bağlı ermənilərin apardıqları hazırlığın nəticəsi idi. Xocalının coğrafi mövqeyi elə idi ki, bu rayona gəlmək üçün ermənilər yaşayan iki-üç məntəqədən keçmək lazım idi. Yəni Xocalı, bütünlükdə, erməni yaşayış məntəqələrinin mühasirəsində idi. Belə ki, 5 kilometr məsafədən şərqdə Əsgəran idi, yuxarıda - 10 km məsafədə Xankəndi və ətrafda 20-dən çox erməni yaşayış məntəqələri yerləşirdi. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı faciəsi baş verdi. Xocalıya hücum gələn xüsusi təlimatlanmış və silahlanmış canlı qüvvənin qarşısında Xocalı müdafiəçilərinin əlində bir əl pulemyotu, ov tüfəngləri, bir neçə avtomat silahı var idi. Son ana qədər vətəni tərk etmədilər. Vətəni qoyub çıxmaq xocalılıların heysiyyətinə toxunurdu. Xocalı faciəsi zamanı şəhid olanların əksəriyyəti

dinc əhali oldu. Yeni qocalar, uşaqlar və qadınlar.

Ermənilərin törətdikləri əməllərin ən dəhşətli Xocalı soyqırımını oldu. Əlbəttə, bu gün həmin hadisələri geniş rəkrusda təhlil etdikdə bəlli olur ki, ermənilər Xocalı soyqırımını törətməkdə siyasi və strateji məqsəd güdürdülər. Belə ki, Xocalı Qarabağda strateji əhəmiyyətli mövqeyə malik idi, həm də düşmənin məkrli niyyətlərinin reallaşmasına ən böyük maneə rolunu oynayırdı. 1992-ci il fevralın 26-da baş verən faciə xalqımızın taleyində ən ağır və acılı anlarından biri kimi yaşandı.

ANANIN ÖVLADINA QARŞI SEVGİ NÜMUNƏSİ

Tarixin hələ indiyədək şahidi olmadığı bu soyqırım ancaq insanlığını, mərhəmət hissini itirən vəhşi ermənilər tərəfindən törədildi. Onlar Xankəndidə qərar tutmuş keçmiş sovet ordusuna məxsus hərbi hissələrin, ələxüsus da 366-cı alayın iştirakı ilə dinc insanların üstünə hücum çəkдилər və soyqırımını törəderək bir şəhəri yer üzündən tamam sildilər. Bu vəhşiliklər həmi-

şə, hər yerdə özlərini "məzlum, yazıq, türklərin təqiblərinə məruz qalan bir xalq" kimi təqdim edən ermənilər xislətini, iç üzünü açıb bütün dünyaya göstərdi. Ölkəmizin paytaxtı Bakıda Xocalı qurbanlarının xatirəsinə bir abidə ucalır. Abidə rəmzi mənə daşıyır. Burada arzuları gözündə qalan balasını başı üstünə qaldıran ananın fəryadı təsvir olunub. Bu Vətən rəmzi olan ananın öz övladlarına qarşı sevgisinin bir nümunəsidir.

Bu gün dünya ictimaiyyətinə Azərbaycan həqiqətlərinin geniş şəkildə çatdırılır. Dünya insanı Xocalıda baş verən olayları layiqli və düzgün qiymətləndirir. Bu gün Xocalı soyqırımının tanınması Azərbaycanın xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirilmişdir. Xocalı həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, beynəlxalq aləmdə yayılması, eləcə də, bu soyqırımına obyektiv qiymət verilməsi istiqamətində, davamlı olaraq, addımlar atılır. Aparılan bu uğurlu siyasətin nəticəsidir ki, dünya ölkələrinin bir qismi tərəfindən Xocalı soyqırımının rəsmən tanınması barədə qərar qəbul edilib.

Beynəlxalq hüquqa əsasən, genosid ən ağır cinayətlərdəndir. Genosidin hüquqi əsası bir sıra sənədlərdə öz əksini tapmışdır. BMT Baş Məclisinin 1946-cı il 11 dekabr tarixli qətnaməsində qeyd olunur ki, genosid insan qruplarının yaşamaq hüququnu pozmaqla insan mənliliyini təhqir edir, bəşəriyyəti insanlar tərəfindən yaradılan maddi və mənəvi dəyərlərdən məhrum edir. Xocalıda törədilən əməllər BMT-nin məqsəd və vəzifələrinə, ümumbəşəri dəyərlərə tamamilə ziddir. Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı yürüdülməyən soyqırımını siyasətinin tarixi əsrləri əhatə edir. Hadisələri ardıcılıqla izləsək, görürük ki, Azərbaycanın başına gətirilən olaylar tarixdə, demək olar ki, eyni ssenari üzrə cərəyan edib. Artıq dərk edirik ki, ermənilər tarixən təkə bizlərə qarşı deyil, bütün türk dünyasına qarşı torpaq iddiaları ilə çıxış edib və indi də etməkdədirlər. Belə ki, tarixi reallıqlar, bizə deməyə əsas verir ki, 1905-1907, 1918-1920, 1948-1953-cü illərdə Cənubi Qafqazdakı tarixi ərazilərdə etnik təmizlənmə və soyqırımını siyasətinə məruz qalan yüz minlə-

lə Azərbaycan türkləri erməni daşnakları tərəfindən kütləvi surətdə qətlə yetirilmiş və ata-baba yurdlarından deportasiya edilmişlər.

Bu il bizlər, Xocalı soyqırımının 31-ci ildən qeyd edirik. Yeddi min əhali olan Xocalı, erməni terrorçu qrupları keçmiş SSRİ-nin 4-cü ordusunun 23-cü diviziyasının tərkibində olan 366-cı alayının köməyi ilə müxtəlif növ silahlardan atəşə tutularaq, yerlə yeksan edildi. Qəddarcasına həyata keçirilmiş terror əməliyyatı nəticəsində, 613 nəfər şəhid olmuş, onlardan 56-cı xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirildi, 487 nəfər ağır yaralandı, 1430 nəfər əsir götürülərək amansız işgəncələrə məruz qaldı. Onların 135 nəfərinin taleyi hələ də məlum deyil. Şəhid olanların 106 nəfəri qadın, 63 nəfəri uşaq, 70 nəfəri isə qocalar oldu. 8 ailə tamamilə məhv edildi, 27 ailənin hərəsindən yalnız bir nəfər sağ qaldı. Soyqırımını aktı zamanı öz torpaqlarını tərk etməyə məcbur olan Xocalı sakinləri hazırda ölkəmizin 40 rayonunda məskunlaşıb.

YENİ MƏRMLƏRİN RADIUSUNU, HƏDƏFDƏYMƏ MƏQAMLARINI SINAQDAN ÇIXARMAQ ÜÇÜN COĞRAFI CƏHƏTDƏN DƏYƏRLİ MƏKAN

Beləliklə, dünyanın gözü qarşısında ermənilər bəşəriyyət tarixində ən ağır cinayətlərdən birini - Xocalı soyqırımını törətdilər. Xocalıda erməni terrorizminin amansızlığını təsdiq edən faktlardan biri də odur ki, terror əməliyyatı zamanı istifadəsi qadağan olunmuş xüsusi təhlükəli kütləvi qırğın silahlarından geniş istifadə olunmuşdur. Belə ki, vaxtilə Novosibirsk şəhərində "Suxoy" Hərbi-Sənaye Kompleksində baş konstruktor işləyən Mixail Poqosyan keçmiş SSRİ MN-in baş qərargahında ixtira etdiyi yeni mərmilərin radiusunu, hədəfdəymə məqamlarını sınaqdan çıxarmaq üçün ən gözəl coğrafi cəhətdən dəyərli yer-məkan Azərbaycanın qərb zonasını təklif etmişdir və Xocalı seçilmişdir. Xocalı şəhərində həyata keçirilən genişmiqyaslı soyqırımını zamanı SSRİ-nin hərbi-sənaye komplekslərində möhtəşəm yer tutan "T-80" tanklarının mühərriki, tərkibində kimyəvi silahlara məxsus başlığı olan mərmilər, Kalaşnikov avtomatına məxsus yeni güllələr, vərmə və "Sibir xorası" əleyhinə vaksinlər və zirehli geyimlər sınaqdan çıxarılıb. Beynəlxalq ictimaiyyət bu hadisə ilə yaxından tanış olsa da, təəssüflər olsun ki, vəhşiliklərə bəzi hallarda göz yumur.

Bu gün dünya ictimaiyyətinə Azərbaycan həqiqətləri geniş şəkildə çatdırılır. Dünya insanı Qarabağda, Xocalıda baş verən olayları layiqli və düzgün qiymətləndirir. Xocalı həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, beynəlxalq aləmdə yayılması, eləcə də, bu soyqırımına obyektiv qiymət verilməsi istiqamətində, davamlı olaraq, addımlar atılır. Aparılan bu uğurlu siyasətin nəticəsidir ki, dünya ölkələrinin bir qismi tərəfindən Xocalı soyqırımının rəsmən tanınması barədə qərar qəbul edilib. Faciəni qətləam kimi tanıyan ABŞ ştatları - Texas ştatı, Nyu-Cersi ştatı, Corciya ştatı, Men ştatı, Nyu-Meksiko ştatı, Arkanzas ştatı, Missisipi ştatı, Oklahoma ştatı və başqa ştatları qətnamə qəbul ediblər.

Zümrüd BAYRAMOVA

Tanınmış erməni alimi Azərbaycanın mövqeyini dəstəklədi

Filipp Ekozyants: “Mən İlham Əliyevin Münxendəki tələbləri ilə tanış oldum və onları birmənalı olaraq ədalətli hesab edirəm”

üçün cəhdlər göstərsinlər. Erməni əhalisinin Ermənistan respublikasından getmələri – bax budur ekzistensial problem. Qoy ermənilər əvvəlcə Ermənistanın tam hüquqluq sahibləri olsunlar...”

44 günlük müharibədən sonra Ermənistanın mövcud rəhbərliyinin hələ də nala-mıxa döyəcləməklə regionda yaranmış yeni situasiya fonunda sülhün bərqərar olmasına qarşı müxtəlif yönlü bəhanələrlə mane olması, prosesi ləngitmə cəhdləri əslində vəziyyəti daha da gərginləşdirir. Artıq onu da istisna etmək olmaz ki, Bakının səbri ötən müddət ərzində demək olar tükənib. Bu faktı sağlam düşüncəyə malik olan ermənilər də yaxşı anlaşırlar və bilirlər ki, Bakı 2020-ci ilin noyabrında imzalanmış üçtərəfli bəyanatdakı bəndlərin realizəsi üçün əlində olan bütün gücündən istifadə edəcək, tələb olaraq irəli sürülən şərtlər də həyata keçiriləcək. O da əbəs deyil ki, ermənilərin “dünyanın ən qədim milləti”, ya da “bəşər tarixinin ilk xristianları” iddialarını kifayət qədər mükəmməl dəlilləri ilə yalanlayan, ifşa edən tanınmış erməni tarixçi alimi və etnoqrafı Filipp Ekozyants da Ermənistanın anlaşılmaz və əsassız davranışlarına qarşı mükəmməl ilə çıxış edib.

Diqqət çəkən məqamlardan biri də budur ki, erməni düşüncəsinin əksər çoxluğunda saxta tarix və həmin saxtakarlıq üzərinə qurulmuş kirli siyasət amillər dayanır. Məhz bu kimi saxta, yalan məlumatların bütövlükdə erməni cəmiyyətinə növbəti təhlükələr yaratdığını bildiren erməni alimi sözlərinə əlavə olaraq onu da qeyd edib ki, erməni xalqının düşüncəsini dəyişmək üçün sözsüz ki, tarixdən başlamaq lazımdır və həmin tarixdən ki, həmin tarix həqiqətə uyğun olsun.

qurulmalıdır ki, Azərbaycan tərəfi Laçın yolu üzərindən onun ərazisinə daxil olanlara nəzarət edə bilsin”

Erməni alimi Ermənistanın siyasi ictimaiyyətinin Azərbaycana qarşı ittihamlarını da heçə endirib, hətta Laçın yolunda nəzarət-buraxılış məntəqəsinin qurulması məsələsinə də müsbət yanaşdığını ifadə edib. “Nəzarət-buraxılış məntəqəsi də qurulmalıdır ki, Azərbaycan tərəfi Laçın yolu üzərindən onun ərazisinə daxil olanlara nəzarət edə bilsin. Azərbaycan ərazisində biznes mühitinin yaradılması da Azərbaycan hakimiyyətinin icazəsi ilə həyata keçirilməlidir”, deyir erməni alimi bildirib.

“Erməni əhalisinin Ermənistan respublikasından getmələri – bax budur ekzistensial problem”

Filipp Ekozyants İrəvanın uzun illər boyu insanlara yalan məlumat verdiyini bildirib və deyib ki, Qarabağın guya bütün ermənilər üçün ekzistensial xarakterli məsələ olması barədə irəli sürülən iddialar sadəcə təbliğat boş-boğazlığıdır. SİTAT: “Belə şeyləri yayanlar, ictimaiyyətdən bunun yerinə ermənilərin Ermənistanı və konkret olaraq İrəvanı tərk etməmələri

Cənubi Qafqazda siyasi “şahmat” oyunu: Qərb-Rusiya

RÖVŞƏN

rovsen.rasulov@mail.ru

Rusiyanın Qarabağa atdığı “desantı” – cinayətkar oliqarx, “dövlət naziri” Ruben Vardanyan qondarma “dqr”in separatçı “prezidenti” Araik Arutyunyan tərəfindən istefaya göndərildi. Bununla da Vardanyanın, daha dəqiq desək, Kremlin Azərbaycanın suveren ərazilərini Ermənistan hakimiyyətinə keçmək üçün trampin qismində istifadə edilməsi planı da iflasa uğramış oldu. Əbəs deyil ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə öz çıxışlarında vurğulayırdı ki, Qarabağın erməni icması ilə hər hansı danışıqların aparılmasının əleyhinə deyil, lakin Vardanyan kartının ortaya atılması bu mümkünlüyü də heçə endirirdi. Üstəlik, Avropanın, bütövlükdə isə Qərbin Rusiya ilə mövcud münasibətlərini də nəzərə alsaq, Azərbaycan Prezidentinin qeyd edilən fikirləri dəstəklənmişdi. Hətta belə də deyər bilirik ki, Vardanyanın proseslərdən kənarlaşdırılması tələbinin önə sürülməsi və Kremlin buna məcbur edilməsi Avropanın Azərbaycana tərəf atdığı münbit addımı oldu.

Lakin o da sirr deyil ki, Vardanyanın (Kremlin) planları bir neçə hissədən ibarət idi. Onun birinci planı iflasa məruz qaldı, ancaq ikinci planı isə istefaya göndərilməsinə rəğmən, Qarabağda qalacağı barədə dediyi fikirləridir. Təbii ki, bu amil də Bakını qane etmir. Bəs digər proseslər hansı proqnozları irəli sürməyə imkan verir?

Məlumdur ki, Avropa öz jandarmlarını Ermənistanın Azərbaycanla şərti sərhədlərinə göndərib və bu fakt da Kremlin ciddi şəkildə narahat etməyə başladığı. Ancaq bu xüsusda Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan da dərk etməlidir ki, Rusiya onun maraqlarına qarşı edilən xəyanəti əsla bağışlamayacaq. Bəs Kreml başqa nə edə bilər?

Ehtimal var ki, Ruben Vardanyan Ermənistanı tərəf hərəkətə başlayacaq. O, “vəzifədə” olarkən kifayət qədər özünün piar və reklamını aparıb. İndi isə əlində olan bütün imkan və vasitələrini Ermənistanın xeyrinə sərf etməyə başlayacaq. Artıq Rusiyadakı erməni diasporu da mövcud məsələdə fəaliyyətə keçiblər. Onların öz adamlarının Ermənistanın rəhbəri olması arzuları Kremlin istəyi ilə üst-üstə düşür. Bu zaman daha bir sual yaranır: Paşinyan elə-belə öz hakimiyyətini təhvil verməyə hazır deyilmi? Təbii ki, əsla. Hətta bu qeyri-mümkündür. Küçə jurnalisti Paşinyan nəinki getmək fikrində deyil, onun qanuni yolla devrilməsi planları da demək olar ki, sıfır həddindədir – Qərb buna heç vaxt imkan verməz.

Paşinyan da əlbəttə ki, boş oturmayıb. Aİ jandarmeriyasının Ermənistanı gəlişindən sonra onun Azərbaycanla şərti sərhədlərdə təxribatlara əl atması planları deyəsən icra olunmağa başlayır. Son hadisələr də artıq bunu sübut edir. Təbii ki, Azərbaycan da boş dayanmayacaq və bir təxribata onqat cavab verməli olacaq – bu, Azərbaycanın bütün mənalarda hüququdur!

Avropanın, yaxud Qərbin isə öz hədəfləri var. Nə qədər ki, siyasi “şahmat” oyunu davam edəcəksə, həmin lövhədən vardanlyanlar, arutyunyanlar adlı peşkalar tökülməyə başlayacaqlar. Ortada qalanlar, əzilənlər isə, artıq bütün bunlardan bezmiş adi erməni xalqı olacaq. Bu səfər Qərb onlardan maksimum istifadə etmək imkanını əldə edib....

“Əgər Qarabağ Azərbaycanın torpağıdırsa deməli orada nəyin baş verəcəyi barədə qərar vermək də Azərbaycan hökumətinin öz işidir”

Bir neçə gün əvvəl Münxen Təhlükəsizlik Konfransındakı proseslər üzərində fikir bildiren Ekozyants maraqlı nəticələri ilə yadda qalıb. SİTAT: “Mən İlham Əliyevin Münxendəki tələbləri ilə tanış oldum və onları birmənalı olaraq ədalətli hesab edirəm. Əgər Qarabağ Azərbaycanın torpağıdırsa deməli orada nəyin baş verəcəyi barədə qərar vermək də Azərbaycan hökumətinin öz işidir”.

“Nəzarət-buraxılış məntəqəsi də

“Qısa zaman müddətlərini çıxarsaq pozitiv məqamlar da mövcuddur”

Onun digər fikri də diqqət çəkir. Belə ki, Ekozyantsa görə, mehriban qonşuluq münasibətlərinin qurulması yönündə hətta ən kiçik həll məqamını, işlədilməli ifadəni də min dəfə ölçüb-bilmək lazımdır. Lakin erməni cəmiyyətinin əksər çoxluğu bunu da etmir və sonda kəskin fikir ayrılıqları yaranır, fəsadları isə ağır nəticələrə gətirib-çıxarır. O, tarixə istinad edərək ermənilərlə azərbaycanlıların bir yere yaşaması mümkünlüyünə də toxunub. SİTAT: “Bizim belə bir təcrübəmiz var və bəzi qısa zaman müddətlərini çıxarsaq pozitiv məqamlar da mövcuddur”.

Xatırladaq ki, Filipp Ekozyants uzun illərdir ki, erməni revanşizminə, anti-türkçülük siyasətinə, ultramillətçiliyinə, irqçilik və şovinistlik, qonşu torpaqlarına ərazi iddiaları, eləcə də terrorçuluq maraqlarına qarşı çıxış edən azsaylı erməni alimlərindən biridir. Onun internet şəbəkələrində çoxsaylı çıxışları mövcuddur. O da əbəs deyil ki, bir sıra erməni dairələri onu “erməni xalqının maraqlarını satan şəxs” olaraq elan ediblər.

Rövşən RƏSULOVA

Bir neçə gün əvvəl Münxen Təhlükəsizlik Konfransında İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan arasında müzakirənin nəticələrini Rusiya Müasir Dövlət İnkişafı İnstitutunun direktoru, tanınmış politoloq Dmitri Solonnikov "Moskva-Baku" portalına müsahibəsində şərh edib. Müsahibəni təqdim edirik.

"Qərbin tələbləri Azərbaycanın zərərinədir, amma İlham Əliyev öz sözünü dedi"

Dmitri Solonnikov: Ermənistanı Qərbdə inandırırırlar ki, siz Qarabağ ermənilərinə əlavə üstünlüklər tələb edə bilərsiniz, biz bu işdə sizi dəstəkləyəcəyik

Dmitri Vladimirov, Əliyevlə Paşinyanın panel müzakirəsindəki çıxışlarını müqayisə etsəniz, onlarda hansı fərq gördünüz?

- İlham Əliyevin 2-ci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan və üçtərəfli bəyanatın imzalanmasından sonrakı bütün dövr ərzində nümayiş etdirdiyi kifayət qədər balanslı, konstruktiv, sabit və ədalətli mövqeyini. Əliyevin yanaşması iki aşkar məqamla seçilir: birincisi, dərin təmkin və emosiyalara boyun əyməmək, çətin şəraitdə konstruktiv dialoq aparmaq bacarığıdır. Gözləmək və ağlabatan həllər təklif etməyə davam etmək. İkincisi, güclü mövqedən davranış, 44 günlük müharibədə qalib gələn ölkə liderinin, güclü mövqedən şərtlər diktə etmək hüququna malik olan liderin davranışı. 2020-ci il noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli bəyanatda hər şey Ermənistan üçün daha acınacaqlı bitəcəkdi. Qarabağın vəziyyəti ilə bağlı isə ümumiyyətlə, müzakirə oluna bilməzdi, orada vətəndaşlıq almaq istəyənlərdən başqa heç bir erməni qalmazdı. Və yalnız Azərbaycanın xoş niyyəti ona gətirib çıxarıb ki, indi nəse müzakirə olunur.

Paşinyanın çıxışı onun ikinci Qarabağ müharibəsindən sonra, necə deyirlər, iki mövqe arasındakı ənənəvi oyununun əksidir. Bir tərəfdən hansısa gələcəyə çıxmalı, hansısa müqavilələr bağlamalıdır, proses indiki vəziyyətdə çox qala bilməz. Digər tərəfdən, bu, Ermənistanın özündə revanşist əhval-ruhiyyəyə arxalanmaq, onlarla oynamaq cəhdidir. Bu o qədər də konstruktiv deyil və Ermənistan üçün vəziyyət getdikcə daha da pisləşir.

- İlham Əliyevin Münhendəki çıxışında Bakının Ermənistanla tezliklə sülh müqaviləsinin imzalanmasına ümidi ilə bağlı tezis yenidən diqqəti cəlb etdi. Bunu necə qiymətləndirmək olar, yəni Azərbaycan hələ də Ermənistanla sülh əlini uzadır, yəni Azərbaycan Prezidenti İrəvanın Bakının qeyd-şərtsiz şərtləri ilə razılaşaçağına inanır?

- Ermənistan çoxdandır ki, sülh müqaviləsi imzalamağa hazır olduğundan danışır. İrəvan öz təkliflərini Bakıya təqdim edib. Sadəcə olaraq, müqavilənin imzalanması şərtlərini Bakı və İrəvan müxtəlif cür görür. Rəsmi Bakı Azərbaycanın bütün ərazisində suverenliyinin eyni olduğunu, ayrılmaz olduğunu, bütün Qarabağın tamamilə Azərbaycan ərazisi olduğunu birmənalı qəbul etməkdə israrlıdır. Və Əliyevin Münhendə bir daha təkrar etdiyi Qarabağın hər hansı statusunun müzakirəsi, Qarabağın qalan hissəsi ilə bağlı bəndin sülh müqaviləsinə salınması mümkün deyil. Əliyev panel müzakirəsində bildirib ki, münasibətlərin normallaşmasının iki vektoru var- bunlar faktiki Ermənistan-Azərbaycan danışıqları və sülh müqaviləsinin imzalanması, habelə rəsmi Bakının yalnız bütün ömrünü bu ərazidə yaşamış Qarabağ erməniləri ilə təmasları. Yəni, ikinci vektor Azərbaycanın özünün daxili işi kimi gedir.

Rəsmi Bakı dəfələrlə vurğulayıb ki, Qarabağda yaşayan ermənilər Azərbaycan vətəndaşlarıdır, rəsmi olaraq Azərbaycan pasportu almaq istəyənlər Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının bütün hüquqları ilə təmin olunacaqlar. Azərbaycan çoxmillətli dövlətdir ki, burada müxtəlif millətlərin nümayəndələri özlərinə rahat hiss edirlər. Bir sıra postsosvet ölkələrindən daha rahatdır. Ermənistan təkliflərlə çıxış edir, deyirlər, gəlin Qarabağın qalan hissəsinin məsələsini müzakirəyə buraxaq, bunun üçün bəzi əlavə şərtlər irəli sürməyə çalışacağıq. Fərqlər olduğu yer budur.

Bunun daha bir sübutu budur ki, Nikol Paşinyan Qarabağ hərəkatının 35 illiyi ilə bağlı bəyanat verib. Və yenə də hərəkat haqqında "milli oyun, birlik və azadlıq mübarizəsi", "Arsax "xalqının" haqqı və iradəsi", Azərbaycanın "Qarabağ "xalqının" iradəsini qırmaq məqsədi daşdığı" tezisləri səsləndi. Bunların hamısı, ilk növbədə, revanşistlərə qarşı manipulyasiyalardır ki, Paşinyanı devirməsinlər.

Ermənistanın baş naziri diasporun, Fransanın, bütövlükdə NATO

dövlətlərinin dəstəyini hiss edir, ona öz mövqelərini gücləndirəcəyini və edərək və Ermənistanı Avropayönümlü kursa sövq etməyə çalışırlar. Nəticə etibarılı ilə bu ölkələr, təbii ki, hansısa qarşılıqlı baş versə, reallıqda kömək etməyəcəklər, Cənubi Qafqazda, əslində, heç nəyi dəyişməyəcəklər, amma indi onların regiona daxil olmaq imkanı var. Onları Qərbdə vəd etdiklərinə şübhələndirilən Ermənistan fəal şəkildə içəri buraxır.

Ermənistanı Qərbdə inandırırırlar ki, bəli, düz deyirsiniz, siz Qarabağ ermənilərinə əlavə üstünlüklər tələb edə bilərsiniz, biz bu işdə sizi dəstəkləyəcəyik, ancaq siz öz oyunumuzu oynamalı və Rusiyadan uzaqlaşaraq Qərbi Avropanı Cənubi Qafqaza buraxmalısınız. İndi bütün bunları edəcəksən, sonra sənənlə hər şey yaxşı olacaq. Bu oyunu oynamaq və dəstəkləmək üçün Ermənistan və onun Qərb tərəfdaşları istənilən platformadan

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

- Maraqlıdır, amma həqiqətən də, panel sessiyasının moderatoru, Konfransın sədri Azərbaycana təzyiq göstərməyə çalışırdı.

idi. Son illərdə bu, İrəvanda həyata keçirilir. Bu gün beynəlxalq proseslərdə belə tam yenidən formatlaşdırmanın nümunələrini görürük. İndi

Əliyevə sual verdi ki, siz dinc gündəmi təbliğ edirsinizsə, humanitar jest kimi Laçın yolunu açmağa istəyirsiniz?

- Niyyə, moderator Paşinyana sual vermir ki, məsələn, Ermənistan üçtərəfli bəyanatları niyə yerinə yetirmir. Bu, həm də avropalıların öz danışıqlarında istifadə etdiyi ənənəvi addımdır, deyirlər, biz sizə lazım olan məsələləri müzakirə etməyə hazırıq, amma bundan əvvəl müəyyən güzəştlərə getməli, xoşməramlı jest nümayiş etdirməlisiniz. Bir torpaq parçasından imtina edin, sülh müqaviləsinin bəzi şərtlərindən imtina edin. O zaman demək olar ki, dərhal razılaşaçağıq. Bu, bir hiylədir. Çünki bir mövqedən keçsən, ikinci, üçüncü və s. tələblər gələcək. Qərbin vəzifəsi var ki, qarşı tərəfi bir yerdə əysin, əyilsə, növbəti güzəştli tələb etsin. Bu, tez-tez istifadə olunan və buna görə də məşhur olan çətin bir mövqedir.

Əliyev cavab olaraq, əslində, Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmamağı, beynəlxalq hüquq və ərazi bütövlüyünə hörmət etməyi tövsiyə etdi və Münxen konfransının sədrinə xatırlatdı ki, beynəlxalq strukturlar, o cümlədən Avropa strukturları, illərdir Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsini həll etmək istəmədilər, baxmayaraq ki, bunun üçün bütün sənədlər var idi.

- Moderator Nikol Paşinyana Ermənistanın KTMT-dən çıxmağı planlaşdırdığını soruşduqda, Ermənistanın baş naziri deyib ki, İrəvanın hələ də bu strukturun "siyasəti" ilə bağlı "narahatlığı" var.

- Ermənistan Paşinyanın rəhbərliyi altında "Overton pəncərəsi"ndən istifadə edərək Avropa və ABŞ ilə yaxınlaşmağa doğru gedir. Paşinyan Ermənistanla hakimiyyətə Amerikanın himayədarlığı etdiyi fiqur kimi kimi gəlib. Onun erməni cəmiyyətini dərhal anti-Rusiya istiqamətinə çevirməsi mümkün deyildi. Əvvəlcə, mediada geniş, ciddi anti-Rusiya kampaniyası aparmaq, bununla da əhalinin şüurunu tədricən yenidən formatlaşdırmaq lazım

İrəvan Ermənistanında anti-Rusiya əhval-ruhiyyəsi üçün şəraiti hazırladığına görə belə siyasət öz bəhrəsini verəcək. Paşinyan Rusiya ilə ortaqlaşmaqdan geri çəkilmək barədə daha da açıq danışacaq. Bu, Rusiyanın Ermənistan üçün əsas strateji müttəfiqdən düşməne doğru formatlaşdırılmasına işarədir. Təbliğ etməlisən ki, Rusiya həmişə "işğalçı və satqın" olub, bizim müttəfiqlərimiz isə Parisdə, Londonda və Vaşinqtondadır.

- Əliyevlə Paşinyanın görüşünün ABŞ-in vasitəçiliyi ilə keçirilməsinə necə şərh edərdiniz?

- Əgər ABŞ-in ən böyük səfirliyi İrəvandırsa, bu, onların xarici siyasətinin strateji istiqamətlərindən biridir. Və mənəcə, Blinken, Əliyev və Paşinyan arasında danışıqların aparılması Azərbaycanın xeyrinə deyil, nizamlanmaya təsir etmək cəhdi kimi qəbul edilə bilər.

Bəli, təbii ki, Azərbaycan müxtəlif beynəlxalq formatlarda Ermənistanla münasibətlərinin normallaşması prosesində iştirak etməlidir. Dövlət Departamentinin rəhbəri ilə görüş isə Bakı üçün vacibdir, amma burada düşməne zərbə vurmaq da vacibdir. Hansı ki, Əliyev tərəfindən ənənəvi şəkildə edildi.

Azərbaycanın təşviq etdiyi və beynəlxalq hüquq əsaslanan şərtlərlə sülh müqaviləsi imzalanması vacibdir. Bəli, bu yaxınlarda Ermənistanla göndərilən missiya ilə bağlı rəsmi Bakıdan Aİ-nin ünvanına təhqirlər eşitdik. Bu, siyasətdir. Burada Azərbaycan maneəvər etməlidir. O, Qərb dövlətləri ilə ortaqlığı götürə və tərk edə bilməz. Bu, qeyri-realdır. Əsas odur ki, Azərbaycanın siyasəti maraqları nəzərə alınır. Amma Bakı heç bir kəskin addım atmayacaq.

Rusiya da, gördüyümüz kimi, eyni zamanda tərəflərlə sülh sazişi üzərində işləyir. Bir neçə gün əvvəl Putinlə Əliyev arasında telefon danışıqları olub. Cənubi Qafqaz Rusiya üçün mühüm istiqamətdir.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

İnsanlar hansı ayda ən çox savab qazana bilərlər?

“Pirqulu rəsədxanasından verilən məlumata görə, fevralın 22-si Şaban ayının 1-nə təsadüf edir. Peyğəmbərimiz buyurur ki, Şaban ayı mənə məxsusdur və Allah mənə xatir o ayın mükafatını verəcək”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Qafqaz Müsəlmanlar İdarəsinin sədr müavini Hacı Fuad Nurullayev deyib.

Onun sözlərinə görə, bu ayda kim oruc tutsa, Allah-Təala ona beş nəsim edər, onun günahlarını bağışlayar və bütün arzularına çatdırar: “Ona görə də Peyğəmbərimizin buyurduqlarında bildirilir ki, kim ki Rəcəb və Şaban aylarında oruc tutaraq Ramazan ayına daxil olsa Allah ona böyük mükafat verir, istədiyi duanı qəbul edər. Şaban ayı Peyğəmbərin, Ramazan ayı isə Allahın ayıdır. Biz Allahın ayına Şaban ayından qovuşuruq. Əgər Şaban ayının əvvəli, ortası və

sonu oruc tutarıqsa, Allah-Təala tövbələrimizi, dualarımızı qəbul edib, günahlarımızı əfv edir. Ona görə də dinimizdə və Peyğəmbərimizin hədislərində məsləhət olunur ki, bu ayda gözəl işlər görmək, yaxşılıqlar etmək, ehsanət etmək lazımdır. Humanist dəyərlərdir ki, insanlar bu ayda bacardıqları qədər savab qazansınlar”.

Hacı Fuad Nurullayev sözlərinə davam edərək bildirib ki, bir insan Rəcəb və Şaban ayını oruc tutaraq keçirir və nəhayət Ramazan ayının sonunu çatarsa, Allah-Təala onun bütün günahlarını təmizləmiş olar: “Təbii ki, dünya işlərini tərk etmək lazım deyil. Sadəcə səbrli, təmkinli, insanlarla xoşrəftar olmaq, yaxşılıqlar etmək insanlıq dəyərləridir. Ona görə də insan özündə bunları yetişdirirsə, ən kamil insanlardan sayılır. Biz əgər insan olaraq insanlıq dəyərlərə sahib olsaq, Peyğəmbərimizin buyurduğu addımları atsaq, böyük qazanca sahib olarıq. Dünyadan da əliboş getmərik. Allah-Təala bu gözəl ayda edilən duaları, tutulan orucları qəbul etsin”.

Ləman Əlizadə

QİÇS xəstəliyi nədir və necə yaranır?

“Qıçs xəstəliyi insanın immun çatışmazlığı virusu tərəfindən törədir. Qıçs bu virusun bədəne daxil olmasından sonra immunitet sistemi çatışmazlığı səbəbindən yaranan bir xəstəlikdir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında infeksiyolog Vasif Əliyev bildirib.

İnfeksiyologun sözlərinə görə, bu xəstəliyə qazanılmış immunitet çatışmazlığı sindromu deyilir: “Ruslar buna “spit”, ingilislər isə “ets” deyir. Bu viruslar immunitet sisteminin hüceyrələrinə birləşərək həmin hüceyrələrin sayını azaldır ki, bu fonda da bədənimiz hər hansısa bir xəstəliyə qarşı müqavimətsiz olur. Bu xəstəliyə yoluxmuş insan adi qripi belə çox ağır formada keçirir. Nəticə etibarilə isə bu da həmin insanın ölümünə səbəb olur. Bu xəstəlik 198-ci ildə ilk dəfə Amerikada aşkar edilib. Bu virusa qarşı müəyyən müalicə metodu mövcuddur. Lakin bu xəstəlik xroniki olduğundan bu virusa yoluxanlar virus əleyhinə dərmanlar qəbul etməlidir. Bu xəstəlik daha çox cinsi yolla, qanla, qan vasitəsi ilə istifadə olunan əşya ilə yayılır. Məhz bu səbəbdən əsasən narkotik vasitələrdən istifadə edən insanlarda bu xəstəlik daha çox olur. Çünki narkomanların çoxu eyni şpirdən istifadə edir bununla da xəstəlik birindən

İNFeksiyONİST AÇIQLADI

digərinə keçə bilər. Bu xəstəlik anadan övlada da keçir.

Bu xəstəlikdən qorunmaq üçün insanlara məlumat verilməlidir bunun əlamətləri və yol açdığı fəsadlar barədə hamı məlumatlı olmalıdır. Qıçs virusunu daşıyan şəxslər

kimləse cinsi əlaqəyə girməməli, bu hal baş verdiyi zamanda mütləq şəkildə qoruyucudan istifadə olunmalıdır ki, partnyoruna keçməsin. Avropada bununla əlaqədar olaraq müəyyən dərmanlar var ki, virus daşıyıcı olan şəxs davamlı şəkildə riski cinsi əlaqədə olursa həmin o dərman preparatlarından istifadə etməlidir”.

Banuçiçək Hüseynli

Cibgirlik edən və silah gəzdirenlər tutuldu

Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin 22-cü Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının daxil olmuş əməliyyat məlumatı əsasında həyata keçirdikləri tədbir nəticəsində üzərində qanunsuz olaraq odlu silah-sursat gəzdiren Teymur Ağayev saxlanılıb. Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Mətbuat xidmətindən SİA-ya verilən məlumata görə, onun üzərinə baxış zamanı 1 ədəd “Makarov” markalı tapanca, daraq və 4 ədəd patron aşkar edilərək götürülüb. Teymur Ağayev odlu silahı bir neçə ay əvvəl əldə etdiyini, lakin polise təhvil verməyərək özündə saxladığını bildirib. Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin 20-ci Polis Bölməsinin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən digər əməliyyat zamanı sənişin avtobuslarında cibgirliklə məşğul olan Sərxan Əliyev saxlanılıb. Araşdırma zamanı bu şəxsin əsasən insanların sıx olduğu vaxtlarda avtobuslarda cibgirliklə məşğul olduğu müəyyən edilib.

Faktlarla bağlı toplanan materiallar Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin İstintaq Şöbəsinə göndərilib, araşdırmalar davam etdirilir. Bu şəxslərin qanunsuz əməllərindən zərərçəkən başqa vətəndaşlar varsa, ərazi polis orqanlarına, DİN-in “102” Zəng Mərkəzinə və sosial şəbəkələrdəki rəsmi səhifələrinə məlumat verə bilərlər.

DIQQƏT: Ət məhsullarını haradan alağ: bazardan, yoxsa marketdən?

“Bir sıra ölkələrdə ümumiyyətlə bazar yoxdur. Lakin Azərbaycanda bazarlar fəaliyyət göstərir. Bazar və market məhsullarının fərqi əsasən onların qiymətindədir. Bazar və marketlər arasındakı ikinci fərq isə məhsulların saxlanılma şəraitindədir. Qida məhsulları adətən marketlərdə daha yaxşı şəraitdə saxlanılır. Lakin təəssüflər olsun ki, marketlərin anbarlarında nə baş verdiyindən bizim xəbərimiz olmur”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov bildirib.

Onun sözlərinə görə, insanlar isə seçim arasında qaldıqda bir çox hallarda bazarlara üz tuturlar: “Təbii ki, nümunəvi bazarlar da mövcuddur. Bazarlardakı ciddi problemlərdən biri də alınan məhsulun geri qatarıla bilməməsidir. Çünki adətən bazarlarda kassa çeki verilmir və məhsul istehlakçının tələbinə uyğun olmadıqda geri qaytarma zamanı problemlər yaşanır. Burada tək qida ilə bağlı bazarları nəzərdə tutmuram, sənaye məhsulları və s. satılan bazarlar da eyni qəbildəndir.

Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi (AQTA) uzun müddətdir ki, insanların ət məhsullarını bazardan almamaları ilə bağlı iş aparır. Lakin hələ heyvanların identifikasiyası həyata keçirilməyib və marketlərdə satılan ətin mənşəyi barədə informasiya almaq mümkün olmur. Buna görə də insanlar bazarlara gedir, ət kəsimini gözləri ilə gördükləri yerlərə güvənirlər. İstehlakçılar isə əti bazarlardan almaqdan əl çəkməlidirlər. Bunun üçün isə AQTA elə bir iş aparmalıdır ki, insanlar onlara inansın”.

Səbinə Hüseynli

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL

YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR

Tel: 598-33-90

Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3600